

I N N S T I L L I N G

O M

TBYGGINGEN AV PSYKOLOGISTUDIET I BERGEN

- 1967 -

I N N H O L D

Tilgangen av psykologistudenter	1
Adgangsregulering av psykologistudiet	5
Arbeidsmuligheter for psykologer	8
Forslag til psykologieksamener ved Universitetet i Bergen ..	13
Embetsstudiet i psykologi ved Universitetet i Oslo	23
Kort riss av en amerikansk studieplan for psykologi	30
Utkast til ny studieplan for psykologi i Bergen	34
Stillingsbehov for psykologistudiet i Bergen	53
Fremdriftsplan for utbyggingen av psykologistudiet i Bergen	90

Bilag 1: Legale aspekter ved utbyggingen av psykologistudiet i Bergen. Notat av 30. november 1967.

Bilag 2: Lønns plassering av hovedstillingen innen 2. avd. studiet i klinisk psykologi. Notat av 19. desember 1967.

Bilag 3: Forslag om utbygging av sansepsykologisk laboratorium. Notat av 25. januar 1968.

FORORD

Foreliggende innstilling er utarbeidet på anmodning fra Det historisk-filosofiske fakultet ved Universitetet i Bergen. Innstillingens innledende kapitler følger hovedlinjene i en utredning av 11. september 1967 om utbyggingen av psykologistudiet i Bergen, men jeg har gjort omarbeidelser på de punkter som senere har vært behandlet av Den nasjonale fagseksjon i psykologi. Jeg har i de avsluttende kapitler forsøkt å utarbeide en oversikt for stillinger og utstyr - forankret i en detaljert analyse av studieplaner og eksisterende ressurser. Når det gjelder det statistiske materiale om tilstrømningen til psykologistudiet i Oslo, er jeg stud. psychol. Svann Torgersen stor takk skyldig.

Bergen, 24. november 1967

Bjørn Christiansen
styrer v/Psykologisk
institutt

Tilgangen av psykologistudenter.

Søkningen til psykologistudiet ved universitetene har vist en sterk økning i den siste 10 års periode. Mens tallet på nyinnmeldte studenter ved Psykologisk institutt i Oslo i 1956 var 34, var tallet for 1966 - 240. Vi finner en tilsvarende økning ved andre atferdsvitenskapelige studier. Psykologistudiets andel av studentmassen som søker atferdsvitenskapelig utdanning har således holdt seg relativt konstant. Den har fluktuert mellom 33 og 41 %, med et gjennomsnitt for de senere år på ca. 37 %. Den betydelige oppgang i antallet av nyinnmeldte psykologistudenter kan derfor tilbakeføres til to forhold: 1) en økning i atferdsvitenskapenes andel av nytilsaget i studentmassen (fra 10 til 19 % i tidsrommet 1958-1966), og 2) til en økning i størrelsen av dette årlige nytilsag (fra ca. 1.300 til 3.100 studenter over den samme tidsperiode). Ser man på den relative tilgang til de forskjellige studier, går det frem at atferdsvitenskapenes ekspansjon særlig har funnet sted på bekostning av medisinen, jussen og de matematisk-naturvitenskapelige fag. Teologien og de historisk-filosofiske fag har stort sett beholdt sin relative andel av de nye studentene.

Det er tegn som tyder på en viss stabilisering av vekstkurver for tilgangen til de atferdsvitenskapelige studier over de aller siste år. Hvis denne tendens vedvarer vil det si at disse studier i de nærmeste år vil komme til å tiltrekke seg ca. 20 % av de nye studenter. Når det gjelder fordelingen på de forskjellige atferdsvitenskaper, er det rimelig å regne med at

psykologi og pedagogikk vil bli søkt av ca. 40 % av studentene, og de rent samfunnvitenskapelige fag (sosialøkonomi, statsvitenskap, sosiologi og sosialantropologi) av ca. 60 %.

Med utgangspunkt i disse forholdstall og under forutsetning av at den årlige tilstrømning av nye studenter til universitetene vil ligge på noe over 3.500, må man regne med en årlig tilvekst av studenter som ønsker å studere psykologi på ca. 300.

Statistikk over nyinnmeldelser ved Psykologisk institutt i Oslo viser følgende utviklingstendenser over de senere år:

<u>År</u>	<u>V-sem.</u>	<u>H-sem.</u>	<u>Totalt</u>	<u>% av nyinnmeld. v+hele Univ</u>
1959	23	36	59	4,0
1960	16	62	78	4,8
1961	21	70	91	5,3
1962	19	120	139	6,9
1963	34	142	176	6,9
1964	52	163	215	8,7
1965	51	187	238	8,6
1966	90	150	240	

I tillegg til disse tallene kommer nyinnmeldelser ved Psykologisk institutt i Bergen - som for de senere år har ligget på ca. 50. Man kan således konstantere at tilstrømningen til psykologistudiet allerede nå ligger like i underkant av det stipulerte antall på 300 pr. år.

Langt fra alle studenter som melder seg på til psykologistudiet har den evnemessige og motivasjonsmessige legning for å gjennomføre et lengre universitetsstudium i faget. Ved Universitetet i Oslo har man siden høsten 1964 stilt sin opptakskrav for embedsstudiet i psykologi at studentene først skal ha avlagt grunnfagseksamen i faget med ikke dårligere karakter enn Laud (2.5). En del studenter faller ut av grunnfagsstudiet og fremstiller seg aldri til eksamen, mens man blant den gjennværende del finner at kravet oppfylles i ca. 40-45 % av tilfellene. Et flertall, ca. trefjerdedeler, av Laudkandidatene ønsker å gå videre i embedsstudiet. Det samlede antall kvalifiserte kandidater som har påbegynt embedsstudiet i Oslo i tidsrommet 1964/66, er som følger:

<u>År</u>	<u>V-sem.</u>	<u>H-sem.</u>	<u>Totalt</u>
1964	38	38	76
1965	36	48	84
1966	55	52	107

Blant disse kandidater finnes en ikke ubetydelig gruppe som har avlagt grunnfagseksamen med Laud ved Psykologisk institutt i Bergen. Studentstatistikken ved Instituttet viser følgende tall for grunnfagseksamen over de siste 6 semestre.

Tidspunkt	Oppmeldt	Bestått	Bestått m/Laud
Høsten 1964	2	2	1
Våren 1965	19	14	5
Høsten 1965	22	13	6
Våren 1966	24	12	7
Høsten 1966	24	18	8
Våren 1967	49	36	13

En meget stor del av studentene i Bergen som oppnår grunnfagseksamen med Laud ønsker å gå videre i embedsstudiet i psykologi. Dette var således tilfelle med 19 av de 21 studenter som kvalifiserte seg for et slikt studium i det forløpne akademiske år. Med den utviklingstendens som gjør seg gjeldende, er det grunn til å anta at tilgangen til embedsstudiet i psykologi i de nærmeste år vil ligge på ca. 55 studenter pr. semester. Blant disse vil anslagsvis noe over en femtedel ha kvalifisert seg til studiet gjennom grunnfagseksamen i Bergen. Dette innebærer at ca. 25 studenter hvert år må forlate Bergen for å søke seg videre utdanning i Oslo.

Adgangsregulering av psykologistudiet

Som det vil være kjent fra dagspressen er studieforholdene ved Psykologisk institutt i Oslo meget vanskelige. Dette har bl.a. sin bakgrunn i at embedsstudiet i psykologi forutsetter deltagelse i obligatoriske laboratoriekurs i første avdeling og praktisk-metodiske kurser og institusjonspraksis med individuell veiledning i annen avdeling. Undervisningen i disse avsnitt er av en slik art at den forutsetter deltagerbegrensning. Det dreier seg om meget sentrale deler av studiet, deler som ikke kan sløyfes uten å svekke den kvalitet og det nivå som loven om embedseksamen i psykologi forutsetter. Psykologistudiets sentrale innslag av laboratoriemessig og praktisk-yrkesmessig opplæring gjør at det på mange måter får større likhet med det medisinske og odontologiske studium enn med de samfunnsvitenskapelige fag.

Spørsmålet om adgangsbegrensning til psykologistudiet i Oslo har blitt reist gjentatte ganger i de senere år, og det ble i vår oppnevnt en egen komité med departemental representasjon for å utrede saken. Ved Psykologisk institutt i Oslo hevdes det at man ikke har kapasitet for å oppta mer enn 30 nye videregående psykologistudenter pr. semester. Det henvises i denne forbindelse dels til romforhold (instituttets studentmasse ble ved planleggingen av det nye samfunnsvitenskapelig bygg på Blindern, som står ferdig til innflytting nå i høst, beregnet å ville ligge på ca. 400, mens tallet ved tidspunktet for innflyttingen

etter all sannsynlighet vil ligge på over 800), dels til mangel på undervisningsrom og laboratorieplasser, dels til begrensede praksisplasser i Oslo-området og dels til mangel på lærerstillinger. Instituttet hadde opprinnelig en kapasitetsbegrensning i 1ste avdeling på 24 studenter pr. semester, men har under de eksisterende forhold nylig gått med på å utvide denne til 30 studenter pr. semester. Det blir hevdet at dette representerer det absolutte maksimum av hva instituttet kan make å påta seg.

En har tidligere pekt på at det i 1966 var litt over hundre kvalifiserte kandidater som tok til med embetsstudiet i psykologi ved Universitetet i Oslo. Diskrepansen mellom studenttilgang og studiekapasitet førte til at en gruppe på ca. 40 studenter fikk påtvunget seg en uønsket ventetid for å komme videre i sine studier.

I siste semester utarbeidet Psykologisk Studentutvalg i Oslo en prognose for ventetidens lengde blant nye hovedfagsstudenter i psykologi. Av prognosen fremgår at hvis man regner med en tilgang på 50 kvalifiserte studenter pr. semester og en studiekapasitet som nå, vil ventetiden for de som tar grunnfagseksamen våren 1968 bli 4 til 5 semestre, og for de som gjør seg ferdig med grunnfagskravet høsten 1971, bli 8-10 semestre. Det sier seg selv at dette representerer en fullstendig uholdbar tilstand. Det bør også tilføyes at tilgangen på 50 studenter pr. semester etter alt å dømme er i underkant av det en må regne med. Studentutvalget konkluderer sin betenkning med å kreve adgangregulering til studiet avpasset den foreliggende utdanningskapasitet.

Fra tilgjengelig studentstatistikk går det altså frem at det på ~~lands~~basis er et aktuelt behov tilstede for en ny institusjon for psykologutdanning som kan oppta ca. 25 studenter pr. semester, forutsatt at man er innstillet på å holde embetsstudiet i psykologi åpent for kvalifiserte og motiverte studenter.

Arbeidsmuligheter for psykologer.

Et spørsmål som umiddelbart reiser seg ved en utvidelse av utdanningskapasiteten for psykologer er arbeidsmulighetene for de ferdige kandidater. Situasjonen er for øyeblikket den at det finnes omlag 10 ledige stillinger å velge mellom for hver kandidat som uteksamineres ved Universitetet i Oslo. I Den norske psykologforenings medlemsblad finner man fra tid til annen også arbeidstilbud til norske psykologer fra svenske og danske så vel som amerikanske institusjoner. I en behovsanalyse for psykologer som ble utarbeidet for en tid siden, finnes følgende prognose for 1975 sammenholdt med tallet for yrkesaktive psykologer i 1965:

Yrkeskategori	<u>1965</u>		<u>1975</u>		<u>Økning</u>
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.
Helsevesenet	83	30.7	515	54.9	432
Skolevesenet	70	25.9	170	18.2	100
Undervisning og forskning	52	19.3	120	12.8	68
Arbeidsformidling	14	5.2	26	2.8	12
Militærvesenet	11	4.1	11	1.2	0
Priv. næringsliv	10	3.7	35	3.7	25
Andre	30	11.1	60	6.4	30
Tilsammen	270	100.0	937	100.0	667

Det vil føre for langt å komme inn på de mange forutsetninger som ligger bak prognosen. Det må imidlertid understrekes at den bygger på relativt konservative antagelser. Det foreligger for eksempel fra Helsedirektoratet i forbindelse med

realiseringen av Loven om Psykisk Helsevern, et ønske om å øke stillingsantallet for psykologer til ca. 800. Likeledes foreligger det fra skolepsykologisk hold en behovskalkyle på ca. 600 stillinger. Under oppstilling av tabellen har man holdt seg til tall som synes realistiske i forhold til de senere års prioriteringer innen helsevesen og skolestell.

I behovsanalysen finnes også en oversikt over hvor mange psykologer som antas å ville bli uteksaminert ved Psykologisk institutt i Oslo fra og med våren 1965 til og med høsten 1975. Denne tabellen er basert på at Instituttet opprettholder sin nåværende utdanningskapasitet, og at den relative søkning til de forskjellige utdanningslinjer i 2nen avdeling forblir som nå.

Utdanningslinje	Antall kandidater
Klinisk psykologi	290
Psykologisk rådgivning	90
Eksperimentell psykologi	80
Sosial psykologi	55
Psykometri	20
Tilsammen	535

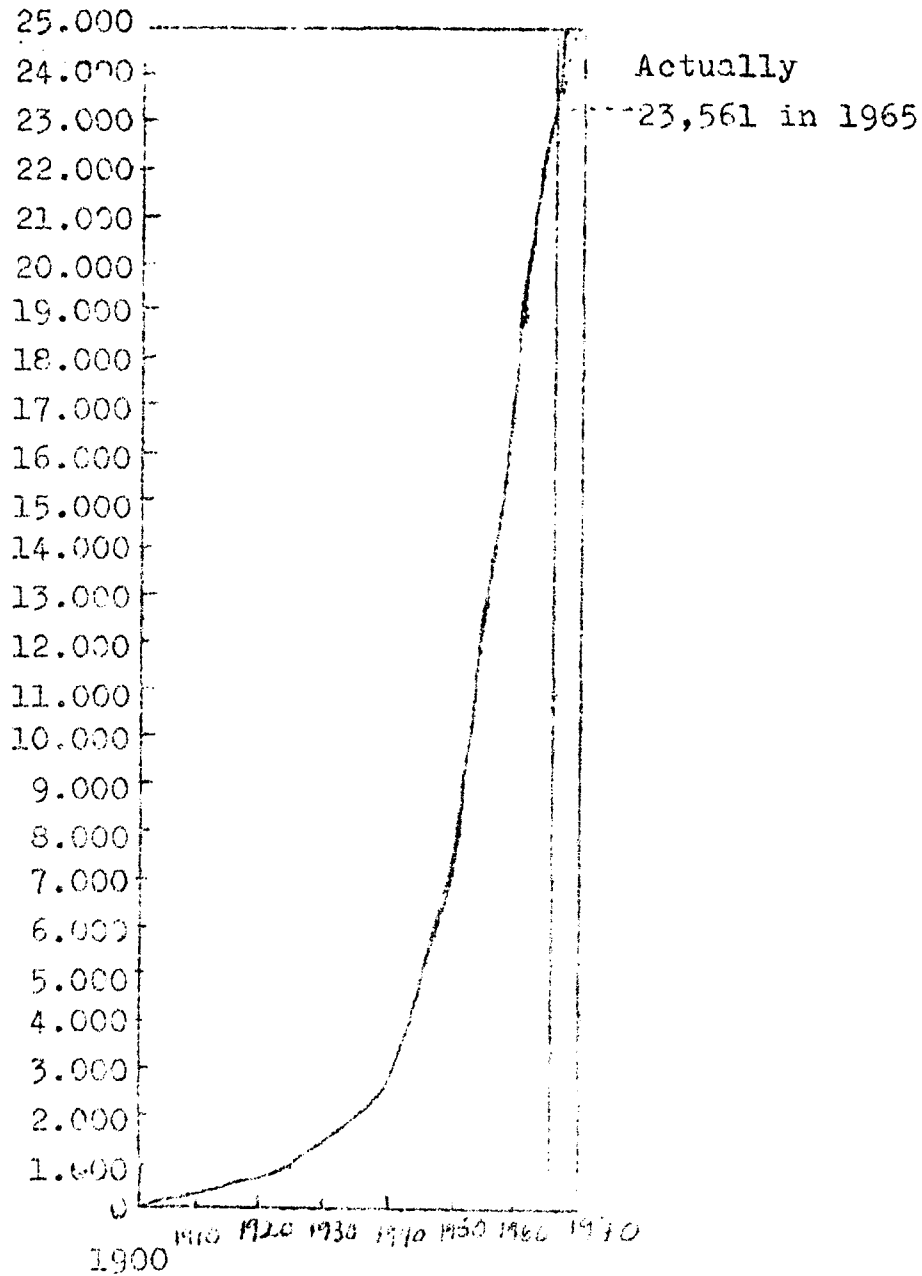
En sammenligning mellom sistnevnte tabell og det stipulerte tilbud på 667 nye psykolog-stillinger i tidsrommet frem til 1976, viser at det er grunn til å anta at det aktuelle underskudd på psykologutdannet personell vil fortsette i hele perioden og at man i midten av 70 årene sannsynligvis vil ha over 100 ubesatte psykologstillinger. Det foreliggende tall-

materialet antyder med andre ord at det vil være gode arbeidsmuligheter for samtlige studenter som i dag er kvalifisert og motivert for et embedsstudium i psykologi, på tidspunktet for deres evt. inntreden i yrkeslivet. En ytterligere studieregulering enn den som allerede finnes gjennom Laud-kravet til grunnfagseksamen kan ikke forsvares ut fra beskjeftigelsesmessige grunner.

Man kan stille spørsmålet om arbeidsmulighetene for psykologer i tidsrommet etter 1975. Kan ekspansjonen fortsette eller vil arbeidsmarkedet fort mettes i de nærmest følgende år? Vi har allerede antydnet at prognosetallene fram til denne dato bygger på relativt forsiktige overslag og at man allerede i dag kan fastslå et ytterligere behov for psykologer innen helsevesen og skolestell alene på over 700 stillinger. Når det gjelder de mer langsiktige utviklingslinjer vil det forøvrig være relevant å se på tilgangen og etterspørselen etter psykologer i USA, et land hvor urbaniserings-, industrialiserings- og automatiseringstendensene har kommet betydelig lenger enn hos oss. Figuren nedenfor (se neste side) viser medlemstallet i Den amerikanske psykologforening for året 1900 til 1966. Det fremgår av figuren at medlemstallet ble tredoblet i tidsrommet 1950 til 1966, og at det øyeblikkelige medlemstall ligger på rundt regnet 25.000.

I en nylig utgitt samling artikler om psykologiske emner fra tidsskriftet Scientific American heter det i forordet:

Membership in the American Psychological Association

APA membership has more than tripled since 1950.

"The growth and development of psychology in the past quarter century has been little short of phenomenal. One index of the field's growth is the twentyfold increase in the number of psychologists between 1920 and the present time. This rate is more than twice that of any other field - physics shows a tenfold increase in the same period - and the growth has been associated with increasing specialization as well as with expansion of research activities. In 1940, the American Psychological Association recognized no separate branches within its field, and only 16 in 1948; there are now 24."

Den akselererende økning av psykologtallet i USA var påfallende allerede i årene like etter siste verdenskrig. Allerede i begynnelsen av 50-årene skilte psykologistudiet seg ut som et meget ettertraktet studieområde, noe som bl.a. fremgår av følgende sitat hentet fra Gordon W. Allports bok:

Personligheten, -hvordan formes den? (Dreyer, 1966):

"Ved våre skoler og universiteter har interessen for en psykologisk utdanning nådd høyder som aldri før. I 1951-52 ble det i Amerika tatt i alt 2328 doktorgrader innen de humanistiske og sosiale vitenskaper. Av de 16 fagområder, det her dreier seg om, var psykologien langt den mest populære, med 450 doktorgrader eller 23 pst. av hele tallet. Historie, det nest mest populære faget, lå betraktelig lenger bak, med 317 doktorgrader eller 17 pst. Så kom engelsk med 12 pst. og økonomi med 10 pst."

Det nåværende medlemstallet i Den amerikanske psykologforening antyder et forholdstall på 1 psykolog pr. 8000 innbyggere. En tilsvarende psykologdekning i Norge, kan, med den foreliggende utdanningskapasitet, ikke ventes før tidligst i midten av 70-årene. Det vesentlige poeng ved vår sammenligning med USA er imidlertid, at man i dette landet, til tross for det etter våre forhold høye forholdstall, finner et stort udekket behov for utdannede psykologer. Etterspørselen er som nevnt så stor at man endog finner uttrykk for den i annonsespalten i Den norske psykologforenings medlemsblad.

Vi kan kort konkludere at det eller all sannsynlighet i overskuelig fremtid ikke vil foreligge beskjeftigelsesproblemer for psykologer uteksaminert ved norske universiteter. Man er derved tilbake til de studenter som ønsker å skaffe seg spesialutdannelse som vil sette dem i stand til å oppfylle det samfunnsmessige behov for ekspertise som i dag er udekket og som etter det en har grunn til å tro, vil forbli udekket i de nærmeste år.

En utfordring til Universitetet i Bergen

Høsten 1964 fremmet den daværende professor i psykologi i Bergen et forslag om at man så snart som mulig burde gå til opprettelse av et eget embetsstudium i psykologi på linje med studieopplegget i Oslo. Dette forslag ble aldri realitetsbehandlet av universitetet. En av årsakene var at man først ville avvente en viss avklaring av det foreslåtte samfunnsvitenskapelige embetsstudium og psykologiens plass i forhold til dette.

Før en fremsetter et konkret forslag til utbyggingsprogram for psykologistudiet i Bergen, vil en knytte noen kommentarer til psykologiens stilling vis-a-vis de samfunnsvitenskapelige fag.

Lov om samfunnsvitenskapelig embets**eksamen** er nylig vedtatt av Stortinget og den stillingsmessige ramme for et slikt studium har kommet godt i gjenge i Bergen. Som kjent er studiet foreslått som et kafeteria-studium etter svensk forbilde og etter mønster av eldre studier innenfor Det historisk-filosofiske og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Som ledd i studiet inngår en obligatorisk "Forberedende prøve i statistikk og metodelære", og studieplan og undervisning for denne prøve er allerede blitt satt ut i livet. Det er meget som taler for at et cand.polit. studium i relativt nær framtid også vil se dagens lys ved Universitetet i Oslo.

En har tidligere ved flere anledninger gjort bruk av benevnelsen atferdsvitenskap og atferdsvitenskapelige fag. Årsaken til dette ordvalg er ønsket om å anvende en betegnelse som ikke medfører tvil om psykologiens plass i bildet. En vil

hermed ha sagt at det kan reises velbegrunnede innvendinger mot å plassere psykologi som et samfunnsvitenskapelig fag. Dette synspunkt kommer forøvrig klart til kjenne i innstillingen av 1953 om Utbygging av de samfunnsvitenskapelige fag i Bergen. Første setning i innstillingen lyder: "Vitenskapene om det menneskelige samfunn har gjennomgått en rask utvikling i det siste hundre-året."

Etter å ha gjort rede for denne utvikling, uttaler utvalget:

"I denne summariske oversikten er det pekt på to sett av sammenhenger i utviklingen av samfunnsvitenskapene: først en serie differansieringer ut fra et diffust konglomerat av praktisk orientert "Staatswissenschaft", så en gradvis utbygging av empiriske disipliner ut fra teoretiske behov som er sprunget ut av kulturfilosofiske og historiefilosofiske funderinger.. Et lignende skjema kan en følge i vitenskapene om individuell menneskelig atferd i samfunnet: enkelte deler av psykologien utviklet seg av filosofiske disipliner som erkjennelseslære og etikk, andre tok preg av praktisk-administrative oppgaver i skolestellet og helsestellet." (p. 16-17).

Utvalget trekker så et skille mellom samfunnsvitenskap og psykologi i det den understreker at det er vanlig å stille vitenskapene om individuell menneskelig atferd (psykologi, pedagogikk, psykiatri) sammen med de typiske samfunnsvitenskaper i en vid kategori av behavioral sciences, eller atferdsvitenskaper. Atferdsvitenskap innføres med andre ord som overordnet betegnelse for de typiske samfunnsvitenskaper på den ene side og den psykologiske vitenskap på den annen. Det er forøvrig et spørsmål om man ikke bør føre parallellføringen helt ut - slik som innstillingen antyder - å snakke om de psykologiske vitenskaper. Psykologiens siktemål favner videre enn til studie av individuell menneskelig atferd i samfunnet. En spesialgren av psykologien er rettet mot mennesket som samfunnsvesen, en annen

mot mennesket som en biologiske handlende enhet, en tredje gren - mot mennesket som tenkende og opplevende organisme, og endelig en fjerde gren - mot mennesket som en kulturskapende personlighet.

I tillegg til denne inndelingen som retter søkelys mot ulike aspekter av menneskelig atferd - har man spesialområder innenfor den teoretiske og anvendte psykologi. I førstnevnte gruppe faller slike emner som sansingspsykologi, språkpsykologi, motivasjonspsykologi, læringspsykologi, utviklingspsykologi, differensialpsykologi, religionspsykologi osv., og innenfor den sistnevnte gruppe, industri og organisasjonspsykologi, pedagogisk psykologi, klinisk (eller medisinsk) psykologi, militærpsykologi, ingeniørpsykologi, etc.

For å gi et inntrykk av bredden av den moderne psykologi kan nevnes at Den amerikanske psykologforening for øyeblikket har 24 forskjellige spesialseksjoner basert på emneinteresser, og at en årgang av Psychological Abstracts har referanse til over 16.000 vitenskapelige publikasjoner.

I innstillingen fra samfunnsvitenskapskomitéen av 1963 foreslås at psykologi grunnfag skal kunne benyttes som ledd i et cand.polit.studium. På dette punkt har komitéens innstilling blitt møtt med generell velvilje. Derimot har komitéens forslag om mellom- og hovedfags-eksamen i psykologi, som deler av et cand.polit.studium, utløst sterkt motstand og mange kritiske kommentarer. I noen grad skyldes denne motvilje at man ikke har vært klar over at komitéen hele tiden har forutsatt som en selvfølge at det er ikke er snakk om eksamener i generell psykologi, men om videregående sosialpsykologiske studier.

Sosialpsykologi er et fag som i høy grad ligger på grenseområdet mellom psykologi og de typiske samfunnsvitenskapene. Teoretisk som metodisk har faget blitt påvirket fra begge hold. Et tilsvarende forhold gjelder rekrutteringen til feltet. Kurser og lærebøker i sosialpsykologi har mange steder inngått som naturlige ledd i videregående sosiologistudier. Selv om sosialpsykologiens siktepunkt: Det enkelte menneske i samfunnet - avviker fra det typisk samfunnsvitenskapelige perspektiv, nemlig å formulere lovmessigheter angående de sosiale, rettslige og politiske strukturer i de enkelte samfunn; er overgangen flytende siden disse strukturer i ikke liten grad nettopp kommer til uttrykk i enkeltmenneskers sosiale opplevelse og adferd. På den annen side kan man klart skimte to typer av sosialpsykologi. En type hvor behandlingen av enkeltindividet som samfunnsvesen står som mål i seg selv, og en annen type hvor denne behandling tjener som ledd og innføring i en analyse av sosiale strukturer og funksjoner. Alt etter hvor tyngdepunktet befinner seg snakkes det i dag gjerne om en sosiologisk og en psykologisk sosialpsykologi. Skjematisk kan man kanskje si det slik at den sosiologiske sosialpsykologi er en ren samfunnsvitenskapelig disiplin siden perspektivet er det samme som for øvrige samfunnsvitenskaper selv om studieobjektet er mer molekylært. Når det gjelder den psykologiske sosialpsykologi kan man neppe gå lenger enn til å snakke om en viktig støtte-disiplin til samfunnsvitenskapene, om en støttedisiplin som prinsipielt inntar samme plass til samfunnsvitenskapene som f.eks. sansefysiologi og nevroanatomien til psykologien.

Sosialpsykologien gjennomgikk en voldsom ekspansjon i årene etter den 2nen verdenskrig. Ved flere amerikanske universiteter ble det i 50-årene satt i gang egne utdanningsprogrammer i sosialpsykologi. Ved Columbia University i New York ble det f.eks. opprettet et eget "Department of Social Psychology" med lærerkref-ter hentet dels fra psykologi og dels fra etnologi og sosiologi. Ved Harvard University ble det opprettet et eget "Institute of Social Relations", mens man ved University of Michigan gikk til opprettelsen av et eget tverrfaglig Ph.D. program i sosialpsykologi, gjensidig understøttet av sosiologi og psykologi seksjonen ved universitetet.

Alle de tre nevnte programmer har i de siste årene blitt stilt overfor alvorlige problemer. Situasjonen er for øyeblikket den at de alle som en sannsynligvis vil opphøre om kort tid.

Ved University of Michigan ble en sommeren 1967 fortalt at sosiologene ønsket å trekke seg ut av programmet som en reaksjon på at de følte at studiet mer og mer hadde fått en psykologisk slagside. Ved Columbia University er situasjonen den at lærer-staben såvel som studentene ved "Department of Social Psychology" med positiv forventning og aktiv medvirkning imøteser en snarlig forening med "Department of Psychology". Det ble her fortalt at studentene så med glede på den forestående forening idet de følte at sosialpsykologi ga en for snever faglig referanseramme og yrkes-identitet. Også blant lærerne ble fordelene ved et bredere faglig miljø sterkt understreket samtidig som det ble pekt på at det i de senere år har funnet sted en vesentlig tilnærming i perspektiv mellom sosialpsykologi og tradisjonell akademisk psykologi. Samtidig som sosialpsykologien er blitt mer og mer eksperimentell og

laboratoriepreget, har den akademiske psykologi blitt langt mer lydhør når det gjelder sosiale faktorerens sentrale betydning endog i tilsynelatende ikke-sosiale situasjoner. Den gjensidige tilnærming mellom områdene har ført til større gjensidig toleranse og forståelse og også til en forsterket identifisering med psykologi som en enhetlig og egenartet fagdisiplin. Det er slettes ikke utenkelig at nettopp denne nyorientering i noen grad har lagt spiren til de aktuelle separasjonstendenser. Det bør her tillegges at slike tendenser utelukkende kan konstateres innen utdanningssystemet.

Når det gjelder videregående forskningsvirksomhet og forskeropplæring understrekes det fra alle hold at det er mange fordeler forbundet med at denne foregår i et tverrvitenskapelig miljø. Men det sies også at skal dette miljø bli maksimalt utbytterikt og lærerikt, forutsettes det i alminnelighet at den enkelte student eller forsker på forhånd har et relativt problemfritt forhold til sin egen fagidentitet.

En har forsøkt å få frem at sosialpsykologi ikke er et entydig begrep. Et tegn på dette samt et forsøk på å overvinne tvetydigheten ser en i det forhold at Kretch og Crutchfields velkjente lærebok i sosialpsykologi fra slutten av 40-årene, "Theory and Problems of Social Psychology", ved omarbeidingen i 1961 skiftet navn til "The Individual in Society". Navnbyttet må ikke oppfattes dithen at betegnelsen sosialpsykologi mer og mer er blitt ensbetydende med sosiologisk sosialpsykologi. Tvert i mot har en inntrykk av ^{at} det heller er det motsatte som er i ferd med å skje og at sosialpsykologisk orienterte sosiologer i stadig

større grad foretrekker betegnelser på deres spesialområder hvor sosiologibegrepet kommer inn i bildet. Familiesosiologi, utdannings sosiologi, smågruppe sosiologi, psykologisk sosiologi, etc. er eksempler på denne utviklingslinje.

Betraktningene ovenfor reiser tvil om det er formålstjenlig å innføre sosialpsykologi hovedfag ved det samfunnsvitenskapelige embetsstudium i Bergen. Hvis man har psykologisk sosialpsykologi i tankene, bryter en hovedfagseksamen i dette fag innen cand.polit. med selve idæen om at studiet skal være et samfunnsvitenskapelige studium. Når dette er sagt, bør det samtidig tilføyes at psykologisk sosialpsykologi utvilsomt representerer en viktig støttedisiplin for mange samfunnsvitenskapelige fagområder. Herav følger at det bør åpnes muligheter for cand.polit. studenter til å avlegge eksamen ikke bare i psykologi grunnfag, men også i sosialpsykologi mellomfag. Man kan tenke seg dette studium som et $\frac{1}{2}$ -årig teoretisk spesial studium etter grunnfagseksamen i psykologi forankret i et pensum i sosialpsykologi som går utover og bygger videre på det som kreves til grunnfagseksamen.

I Kirke- og undervisningsdepartementets merknader til forslaget om Lov om samfunnsvitenskapelig embetseksamen, heter det bl.a.:

"Etter de innvendinger som er reist mot forslaget om å gi adgang til å ta psykologi og sosialøkonomi som hovedfag ved samfunnsvitenskapelig embetseksamen, antar departementet det vil være riktig at psykologi og sosialøkonomi inntil videre bare bør kunne tas som grunnfag og mellomfag."

En er kjent med at Fakultetsrådet i en senere uttalelse til Departementet har opprettholdt sitt forslag om at psykologi bør kunne tas som hovedfag, og foreslått at man benytter betegnelsen sosialpsykologi samtidig som man har presisert at man hele tiden har hatt sosialpsykologi i tankene som fagkrets for denne eksamen.

På basis av de fremførte overveielser er en tilbøyelig til å mene at hverken psykologi eller sosialpsykologi bør inngå som mulige hovedfag i en samfunnsvitenskapelig embetsksamen. Derimot kan en vanskelig se noen grunn til å gå imot innføringen av et samfunnspsykologisk hovedfag. Samfunnspsykologi eller sosiologisk psykologi kan sees som en ren samfunnsvitenskapelig disiplin hvor siktepunktet ikke er enkeltmennesket som samfunnsmedlem, men sosiale struktur-variabler betraktet fra en psykologisk synsvinkel. En ikke/uvessentlig del av moderne arbeidspsykologi faller innenfor denne kategori og det samme gjør psykologisk forbruksforskning, trafikkforskning og andre forskningsfelt hvor motivasjons- og persepsjonsproblematikk inntar en sentral stilling.

Det er lite trolig at en kandidat med et samfunnspsykologisk hovedfag vil stå overfor problemer med egen faglig identitet. Han vil sannsynligvis se på seg selv som samfunnsviter og ikke som psykolog. Dette vil bli ytterligere underbygget av det faktum at et evt. samfunnspsykologisk hovedfag innfor et cand.polit. studium vil strekke seg over 5-6 semestre, mens et embetsstudium i psykologi med sine 12 semestre vil gi en helt annen mulighet til fordyppelse og konsentrasjon om psykologiens mange delkomponenter. Det sier seg derfor selv at samfunnspsykologi hovedfag ikke vil stå i noe konkurranseforhold til en psykologisk embetsksamen. En kandidat med et slik hovedfag vil ikke være å anse som fagpsykolog og vil heller ikke inneha en psykologs yrkeskompetanse. Dette understrekes forøvrig også av Samfunnsvitenskapakomiteen i det den antyder at man ønsker å utforme en egen profesjon av samfunnsvitenskap med arbeidsoppgaver innenfor sosial kommunikasjon, sosial forvaltning, utdannings- og planleggingsadministrasjon.

De fremførte synspunkter leder opp til at samfunnspsykologi hovedfag kan utgjøre en verdifull komponent innen et cand.-polit.studium. Man kan tenke seg hovedfaget som et videregående 2-3 semesters spesialstudium basert på en mellomfagseksamen i sosialpsykologi. Dette medfører at man innenfor det samfunnsvitenskapelige embetsstudium vil stå overfor følgende tilbud når det gjelder psykologiske deleksamener:

1. grunnfag i psykologi
2. mellomfag i sosialpsykologi
3. hovedfag i samfunnspsykologi.

Uansett hvilken linje en velger når det gjelder oppbyggingen av psykologiske deleksamener innen det samfunnsvitenskapelige embetsstudium, reiser spørsmålet seg om hvorledes en skal stille seg til de mange studenter som etter grunnfagseksamen i psykologi, med demonstrert studieegnethet, er motivert for videregående studier, ikke i samfunnsvitenskap, men i de psykologiske vitenskaper. Det er grunn til å regne med at mindre enn 10% av disse studentene nærer spesialinteresse for et sosialpsykologisk eller samfunnspsykologisk studium. Blant de mer samfunnsvitenskapelig orienterte står sikkert sosiologien og sosialantropologien som langt mer tiltrekkende fagområder. For de som nærer sosialpsykologiske interesser er det erfaringsmessig i vårt hjemlige miljø, i første rekke det psykologiske, og ikke det sosiale, som utgjør kjernepunktet. En tillater seg å fremheve dette poeng siden man ellers lett kan fristes til å tro at ^{et} cand.-polit.studium ved norske universiteter vil medføre en signifikant reduksjon i tilgangen på studenter til videregående studier i psykologi. Skulle en tillate seg å gjette, vil en anta at rekrutteringen til cand.polit.-studiet i første rekke vil skje på bekostning av det statsvitenskapelige og det juridiske studium.

Sistnevnte vurdering fører frem til forslag om at det snarest mulig bør utbygges et eget embetsstudium i psykologi ved Universitetet i Bergen. For å understreke at dette studium er å betrakte som et sideordnet studium til det samfunnsvitenskapelige, vil en samtidig foreslå at den nåværende samfunnsvitenskapelige avdeling av Det historisk-filosofiske fakultet omdøpes til Den atferdsvitenskapelige avdeling - og at avdelingen ved en evt. senere utskillelse som eget fakultet, får navnet: Det atferdsvitenskapelige fakultet.

Forslaget om å gå til opprettelse av et embetsstudium i psykologi i Bergen impliserer ikke at en nærer ønske om å kopiere studieopplegget fra Oslo. En vil tvert imot sette meget inn på at studiet i Bergen får sitt egenartede opplegg slik at det fremtrer som et alternativ for interesserte studenter og lærere og ikke blot som en avlastningsinstans for den prekære situasjon i Oslo.

Før en kommer nærmere inn på konkrete planer for studiet i Bergen, vil en gi en beskrivelse av Oslo-studiet. Som bakgrunnsmateriale for en etterfølgende diskusjon av dette studieopplegg, vil en trekke frem utdannelsesprogrammet i psykologi ved et større amerikansk universitet. Ved å sammenstille de to programmer kan man finne holdepunkter for en alternativ studieplan i Bergen.

Utarbeidelsen av en studieplan er forøvrig en nødvendig betingelse for at en skal kunne fremme konkrete forslag til en stillingsutbygging i faget.

Embedsstudiet i psykologi ved Universitetet i Oslo

Bestemmelsene for embedsstudiet i psykologi ved Universitetet i Oslo er fastsatt i 3 dokumenter: Lov, Reglement og Studieplan. Lov om embedseksamen i psykologi ble vedtatt av Stortinget i 1955. Loven har følgende ordlyd:

§ 1

Ved Det historisk-filosofiske fakultet ved Universitetet i Oslo skal holdes embetseksamen i psykologi. Eksamen faller i to avdelinger. Til 1. avdeling skal kandidaten gjøre rede for sine kunnskaper i psykologiens alminnelige problem, metoder og resultater, samt i de nødvendige hjelpedisipliner. Til 2. avdeling skal kandidaten gjøre rede for sine videregående og mer spesielle kunnskaper i psykologi og legge frem et vitenskapelig arbeid innen det område av psykologien som er blitt valgt som spesialområde.

§ 2

De nærmere bestemmelser om psykologisk embetseksamen, herunder om vilkårene for å underkaste seg denne, gis ved reglement fastsatt av Kongen.

§ 3

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

- o -

Ved Kgl. res. i 1959 ble loven satt i verk og et reglement fastsatt. I overensstemmelse med reglementet godkjente Det akademiske kollegium i Oslo samme år en studieplan for faget.

Ved Kgl.res. av 30. oktober 1964 ble det fastsatt et nytt reglement for studiet. Det vesentligste ved det nye reglementet er at embedsstudiet skal bygge på grunnfagseksamen i psykologi.

Det nye reglement har følgende ordlyd:

§ 1

De som vil underkaste seg embetseksamen i psykologi må være immatrikulert ved Universitetet og ha tatt forberedende prøve i filosofi. Videre må de ha bestått grunnfagseksamen i psykologi med ikke dårligere karakter enn Laudabilis.

§ 2

Embetseksamen i psykologi er delt i to avdelinger.

- a) 1. avdeling som omfatter psykologiens grunnleggende vitenskapelige disipliner, samt de nødvendige støttedisipliner.
- b) 2. avdeling, som innebærer en spesialisering innen forskjellige områder av psykologien. Eksamen etter denne avdeling gir rett til titlen candidatus psychologiae (cand. psychol.).

§ 3

Undervisningen til embetseksamen i psykologi foregår ved forelesninger, kurser, seminar og praktisk veiledning. De nærmere bestemmelser om studium, pensum, eksamenskrav og når i studiet eksamen i de ulike støttedisipliner skal avlegges, fastsettes i en studieplan som må godkjennes av Det akademiske kollegium.

§ 4

En kandidat kan fritas for obligatoriske kurser og del-eksamener hvis han kan godtgjøre at han har gjennomgått tilsvarende kurser og del-eksamener ved andre universiteter eller høyskoler. Slik fritaking gis av Det akademiske kollegium etter innstilling fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet.

§ 5

Eksamen til de forskjellige avdelinger av embetseksamen i psykologi holdes med faste mellomrom, som fastsettes nærmere i studieplanen. Eksamen til 1. avdeling består av to skriftlige prøver og en muntlig prøve i psykologi. I tillegg til dette kommer en skriftlig prøve i hver av støttedisiplinene sosiologi, statistikk og fysiologi med biologi, hvis ikke kandidaten allerede har avlagt del-eksamener i disse fag. Når en kandidat har gjennomgått og fått godkjent et kurs i en støttedisiplin, kan han fritas for den spesielle prøve i dette fag.

Eksamen til 2. avdeling består av en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave), to skriftlige prøver og en muntlig prøve i psykologi.

§ 6

Anmeldelse til eksamen til 1. avdeling skal være bilagt med bevitnelse for at kandidaten har bestått de obligatoriske kurser i psykologi og eventuelle del-eksamener eller kurser i støttedisiplinene.

Anmeldelse til eksamen til 2. avdeling skal være bilagt med bevitnelse for at kandidaten har bestått de obligatoriske kurser og fått godkjent sin praksis.

§ 7

Ved eksamen i støttedisipliner gis bare karakterene Bestått - Ikke bestått. Forøvrig nyttes følgende karakterer: 1,00 - 1,50 (Laudabilis prae ceteris), 1,51 - 2,50 (Laudabilis), 2,51 - 3,25

(Haud illaudabilis), 3,26 - 4,00 (Non contemnendus). For bestått skriftlig eksamen til 1. avdeling i psykologi og for bestått skriftlig eksamen til 2. avdeling gis det en foreløpig karakter fra 1,0 til 4,0 med en desimal nøyaktighet. Denne meddeles kandidaten, som ikke kan fremstille seg til muntlig prøve for den skriftlige er bestått. Etter den muntlige prøve fastsettes den endelige karakter også med en desimal nøyaktighet. Kandidater som får dårligere karakterer enn 4,0 har ikke bestått eksamen. For dem settes ingen tallverdi. Hovedoppgaven teller ikke med ved fastsettelsen av karakteren ved 2. avdeling, men gis egen karakter med grad og tallverdi.

§ 8

På eksamensvitnemålet angis kandidatens hoved- og bikurs i 2. avdeling. Karakteren ved eksamen etter 1. avdeling og etter 2. avdeling angis med grad og tallverdi. Dessuten angis en hovedkarakter med grad og tallverdi, slik at de to nevnte eksamener teller likt. Tallverdien for hovedkarakteren føres opp med to desimaler. Hovedoppgavens tittel og karakter med grad og tallverdi med en desimal angis særskilt på eksamensvitnemålet.

Om kandidater som har oppnådd hovedkarakteren Laudabilis prae ceteris og samme karakter for hovedoppgaven og som ikke har fremstilt seg mer enn en gang til noen prøve, gis det innberetning til Kongen.

Ingen kandidat har adgang til å fremstiller seg til noen del av embetseksamen i psykologi mer enn 3 ganger. Den sist oppnådde karakter blir den gjeldende.

- o -

Det nye reglement av 30. oktober 1964 er blitt fulgt av en ny studieplan for psykologi grunnfag, mens derimot de gamle planer for 1. og 2. avdeling fremdeles er gjeldende.

En skal i det følgende gi en kort orientering om disse planer.

Generelt kan det sies om 1. avdeling at den sammen med grunnfagstudiet har til formål å gi den studerende et allsidig kjennskap til og innsikt i vitenskapelig psykologi og dens nærmeste støttedisipliner, men at den ikke alene kan sees som et fullstendig studium som gir grunnlag for praktisk psykologisk arbeid. Mer spesielt kan man si om 1. avdeling at den tar sikte på å skaffe den studerende de teoretiske og metodiske forut-

setninger for den psykologiske tenkemåte som kreves i det etterfølgende mer yrkesorienterte studium og arbeid.

Skjematisk kan 1. avdeling oppdeles i 3 avdelinger. Disse er 1) obligatoriske kurs, 2) studie av støttedisipliner, og 3) videregående studier innen teoretisk psykologi.

Med hensyn til den førstnevnte bestanddel sier studieplanen bl.a.:

"Studentene må delta i obligatoriske kurs som strekker seg over 2 semestre. For å bli opptatt på kurset må studentene ha tatt eksamen i statistikk...Kurset er delt i to deler, Metodekurs I og Metodekurs II. For å fremstille seg til 1. avd. eksamen må det samlede kurs være bestått. Kurset omfatter øvelser og demonstrasjoner i de viktigste former for tilveiebringelse av psykologiske data og de vanligste former for bearbeiding av slike data... Del I omfatter eksperimentelle metoder og generelt om målemetoder. Del II omfatter testpsykologiske, personlighets-psykologiske og klinisk-psykologiske metoder... I kurset inngår ulike former for oppgaver, rapportskrivning og prøver."

Om støttedisiplin delen uttaler planen:

"Psykologien grenser opp til en rekke andre vitenskaper som det for psykologer er av betydning å kjenne til for å få størst mulig forståelse av menneskelig atferd og opplevelse. Av disse er det særlig statistikk, fysiologi og sosiologi som er av betydning. Statistikk: Det vil bli krevet fortrinnsvis med elementære begreper i beskrivende statistikk. Videre må studenten ha ervervet seg en første innføring i hypotese-prøving... Det vil bli gitt undervisning og veiledning for studentene i deres eksamensforberedelser. En 6-timers eksamen i statistikk vil bli avholdt hvert semester. Fysiologi: Det kreves noen kjennskap til generell biologi og fysiologi, human genotikk, sanse- og muskelfysiologi samt synapse-fysiologi. Det kreves mer inngående kjennskap til sentralnervesystemets anatomi og fysiologi. I hvert semester vil det bli arrangert kurs med demonstrasjoner og eventuelle øvelser av ca. 100 timers varighet. Kurset avsluttes med en prøve... Sosiologi: Det kreves en elementær kjennskap til den alminnelige sosiologi... Hvert semester blir det holdt et kurs hvor det gis undervisning i sentrale begreper og prinsipper i sosiologisk teori, forskertradisjon og metodiske hjelpemidler. Kurset avsluttes med en prøve."

Videre uttaler planen om de videregående teoretiske studier:

"Det kreves en inngående kjennskap til og teoretisk forståelse av den generelle psykologi med psykologiens historie og av

"metoder og resultater i de viktigste av psykologiens grener. Disse grener omfatter: Eksperimentalpsykologi med fysiologisk psykologi, differential psykologi, sosialpsykologi og personlighets-psykologi med psykoterapi. Det er satt opp pensumlister som tilsammen angir innholdet og omfanget av det stoff som kreves til eksamen. Andre verker med tilsvarende innhold kan av Psykologiseksjonen godkjennes som pensum... Det vil bli gitt forelesninger og seminarer i forskjellige emner innen teoretisk psykologi, og studentene anbefales å legge an sin lesning slik at den kan kombineres med den undervisning som gis til enhver tid. I psykiatri vil det bli gitt et kurs som anbefales tatt litt senere i 1. avd., samtidig med lesning av personlighets-psykologi og psykopatologi. Aktiv deltagelse i seminarer med oppgaveskrivning er nyttig, men i stor utstrekning vil studentene være henvisst til også å lese på egen hånd... Metodekurset er ment å være en støtte for lesningen av den teoretiske psykologi... Det største utbytte for den teoretiske psykologi vil kurset ha hvis studentene samtidig leser og orienterer seg i deler av pensumlitteraturen som har sammenheng med de øvelser og demonstrasjoner som de til enhver tid deltar i."

Etter studieplanen er 1. avd. beregnet å kunne gjennomføres på 5 til 6 semestre. I en vegledning til studentene heter det at de anbefales å bruke 1. semester som støttedisiplinsemester (kurs i fysiologi, sosiologi, statistikk), og i den utstrekning det blir tid til det, lese de deler av pensum som grenser opp til støttedisiplinene (fysiologisk psykologi, sosialpsykologi). I 2. semester anbefales de å påbegynne det obligatoriske metodekurs, samtidig med lesning av pensum i generell psykologi og eksperimentell psykologi. Kursets annen del i 3. semester anbefales kombinert med differentialpsykologi og testpsykologi og personlighetspsykologi med abnormalpsykologi. I dette eller i det 4. semester bør studentene ta kurs i psykiatri. Ett eller to semestre bør så avsettes til ytterligere teoretiske studier før studentene melder seg opp til den avsluttende eksamen for 1. avd.

Det fremheves at når det gjelder 2. avd. så er dette i det alt vesentlige et spesialstudium hvor studentene etter eget valg får praktisk erfaring og øvelse og innføring i de metoder og

spesialkunnskaper som er nødvendige for å beherske et mer avgrenset område. Prinsippielt kan 2. avd. sies å bestå av 4 deler: 1) metodisk skolering, 2) tilegnelse av teoretiske spesialkunnskaper, 3) praksis og 4) vitenskapelig arbeid. Denne avdeling forutsetter, heter det, et videregående studium i psykologi med en konsentrasjon om spesielle områder med sikte på fagpsykologisk arbeid. Differensieringen innen avdelingen består ikke av faste "linjer", men gir rom for en rekke ulike kombinasjoner av teoretisk og praktisk opplæring. Spesialområdene vil i første rekke være slike som vil være av betydning for praktisk-psykologisk arbeid, men det gis også mulighet for den interesserte student til å kvalifisere seg i retning av forskning og teoretisk psykologi, samt for undervisning i psykologi. Studentene innbys til i samråd med faglærerne å velge et personlig studieopplegg slik at metodekurs med spesialpensum, praksis og den vitenskapelig hovedoppgave til sammen danner et avsluttet hele.

Den metodisk-teoretiske utdanning har preg av deltagelse i obligatoriske kurser. Om disse kursene heter det i planen:

"Det kreves at studentene skal ha gjennomgått og bestått minst to kurs avpasset etter valg av spesialområde og anlegg av studiet for övrig. Kursene vil ved demonstrasjoner, övelser og dröfting av teoretiske problemer, gi kunnskap om og noen ferdighet i psykologiske metoder av praktisk nytte for ulike anvendt-psykologiske områder, samt for forskningsarbeid. Ett av kursene velges som hovedkurs, som varer i to semestre. Det andre kurset (bikurset) er av ett semesters varighet. Det vil bli arrangerte kurser i de følgende metodiske områder: 1) Klinisk-psykologiske metoder, 2) utviklingspsykologiske metoder, 3) metoder for psykologisk rådgivning, 4) sosialpsykologiske metoder, 5) psykometriske metoder, og 6) eksperimentelle metoder... Et teoretisk spesialpensum er knyttet til hver av de obligatoriske kurser."

Det neste punkt i studieplanen gjelder praksis. Om denne delen sies det bl. a.:

"Før studenten melder seg til/eksamen i 2. avd. må han ha hatt praksis på institusjoner hvor det drives psykologisk arbeid. Normalt vil det bli krevet 9 måneders praksis.... Søknad om praksis skrives på spesielt skjema som må være sendt inn til Psykologiseksjonen semestret før man regner med å begynne.... Praksistiden vil gi studentene erfaring i de arbeidsmåter som benyttes i psykologisk arbeid og de praktiske og metodiske forutsetninger for disse. Samtidig skal studentene skaffe seg kjennskap til institusjonsarbeid og til samarbeidsformer med personale med annen fagutdanning. Gjennom arbeid med de konkrete foreliggende menneskelige problemer bør studentene også få en klarere forståelse av styrken og begrensningen av den teoretiske psykologi i forbindelse med psykologisk yrkesutøvelse, og de etiske problemer som oppstår i denne sammenheng. De som velger et mer rent vitenskapelig studieopplegg, kan få godkjent som praksis forskningserfaring ved bestemte institusjoner, i tilknytning til forskningsarbeide som ledes av en habil forsker.... Ved praksisinstitusjonen skal studentene få spesiell veiledning og supervisjon av en psykolog som er ansatt ved institusjonen og som er knyttet til psykologistudiet med dette formål for øyet (praksislærer)."

Det siste kravet som kommer inn i 2. avd. gjelder den vitenskapelige hovedoppgave. Studieplanen gir følgende ramme for denne:

"I det semester studenten melder seg opp til 2. avd. eksamen skal han levere inn et vitenskapelig arbeid (hovedoppgave).... Avgjørelse om godkjennelse skal foreligge før skriftlig eksamen. Emnevalget bør harmonere med kurser, praksis og opplegg av 2. avd. studiet for øvrig. Valg av emne og opplegget av arbeidet bør på forhånd være forelagt en faglærer.... Arbeidet skal ordinært innbefatte innsamling og/eller analyse av et empirisk materiale. Arbeidet skal vise at studenten behersker en alminnelig vitenskapelig fremgangsmåte, såvel som de spesielle problemstillinger og metoder som knytter seg til det valgte emne. Karakteren for hovedoppgaven vil bli ført opp særskilt på eksamensvitnesbyrdet."

I studieplanen heter det at 2. avd. ordinært bør kunne gjennomføres på 2 år når praksistiden regnes med. Den samlede studietid til embetseksamen, inklusive grunnfag og forberedende prøver, blir dermed ca. 6 år.

Kort riss av en amerikansk studieplan i psykologi

Som nevnt ovenfor tilbyr Oslo studentene et valg mellom 6 hovedkurs eller spesialiseringlinjer. Vi finner de samme 6 linjer igjen ved University of Michigan - et av de store sentra for psykologutdanning i U.S.A., men vi finner her også ytterligere 4 andre linjer. Forøvrig snakker man ved dette universitet ikke om hovedkurs, men om utdanningsprogrammer innen spesialfelter av psykologien. De 10 programmene betegnes som henholdsvis: generell eksperimentell psykologi, fysiologisk psykologi, personlighetspsykologi, utviklingspsykologi, matematisk psykologi, klinisk- og rådgivningspsykologi, industripsykologi, ingeniørpsykologi, sosialpsykologi og undervisningspsykologi. Studieopplegget for de forskjellige spesialfelter adskiller seg noe fra hverandre - særlig når det gjelder praksiskrav, og i krav til videregående kurser og seminarer. Formålet med studiet er imidlertid felles for alle områder:

- 1) å bibringe studentene en generell og integrert forståelse av psykologiens forskjellige deldisipliner, og
- 2) å bibringe studentene en forskningsmessig og yrkesmessig kompetanse i et utvalgt spesialområde.

Som virkemiddel til å oppnå den førstnevnte målsetning kreves av en student at han avlegger en kurseksamen innenfor hver enkelt av 10 spesialområder som man har funnet det formålstjenlig å dele den akademiske psykologi inn i. Videre opererer man på hvert av områdene med grunnkurs og videregående kurs. Det blir forlangt av studenten at han tar minst 3 videregående kurs (og altså minst 7 grunnkurs).

De 10 grunnkurs bærer følgende navn:

1. Basic concepts of mathematical psychology
2. Basic concepts of sensory and perceptual processes
3. Basic concepts of physiological psychology
4. Basic concepts of motivation
5. Basic concepts of learning and performance
6. Basic concepts of cognition
7. Basic concepts of developmental psychology
8. Basic concepts of assessment of individual differences
9. Basic concepts of personality
10. Basic concepts of social psychology.

I tillegg til disse kursene forlanges et ettårig kurs i psykologisk statistikk og deltagelse i et intensivt forskningsseminar.

Studieplanen kan kort beskrives som følger:

I løpet av de to første år bør studenten ha gjort seg ferdig med de obligatoriske kurs, fått godkjent en mindre vitenskapelig avhandling og fått godkjent praksistrening innen det område han har valgt som sitt speciale, og endelig fått godkjent en egenhendig utarbeidet studieplan for videregående spesialstudier. Studentenes tredje studieår vil i alminnelighet være konsentrert om gjennomføringen av disse planer, samt om utarbeidelsen av et skriftlig arbeid som kan danne basis for den avsluttende vitenskapelige avhandling. En del av studentens tid vil i dette året også gå med til språkstudier og utenforliggende studier. Neste trinn i studenten studiegang er å fremstille seg til den såkalte kandidateksamen som representerer en prøve på at studenten

faktisk har gjennomført den tidligere godkjente studieplan. Fjerde år vil så vanligvis bli viet fullføringen av den vitenskapelige hovedoppgave (Ph.D. thesis) samtidig som studenten vil fortsette sin praksistrening innenfor det valgte spesialområde. Studiet avsluttes ved godkjenning av avhandlingen og ved en etterfølgende muntlig prøve over emner fra avhandling og spesialfelt.

Det bør i parentes tilføyes at de færreste amerikanske studenter fullfører psykologistudiet på de påtenkte 4 år. En av hovedårsakene til at studiet for de fleste strekker seg noe lenger ut er å finne i at det er svært vanlig at avhandlingen tar mer tid enn beregnet og at studentene påtar seg oppgaver som undervisningsassistenter i større grad enn planlagt.

Videregående psykologistudier ved amerikanske universiteter er alltid lukkede studier i den forstand at det årlige studentopptak er avpasset etter foreliggende undervisningsressurser, og at den årlige studentsøking er langt større enn man kan rakte å gi plass ved de psykologiske fakulteter. Den før omtalte akselererende økning av antall utdannede psykologer har funnet sted til tross for en meget vidtgående regulering av opptaket til psykologistudiet. Ca. 70% av studentene som søker til studiet er interessert i det klinisk psykologiske område. Siden dette er det område som stiller de største krav til undervisningsressurser - er det også her man finner de strengeste opptaks betingelser. Ved det kliniskpsykologiske program ved University of Michigan opptas f.eks. årlig bare ca. 10% av de

studenter som søker til programmet. Selv om det er noe lettere å få innplass i de andre programmene, må en også her karakterisere adgangsbegrensningen som meget vidtgående - ikke ulik den man finner ved amerikanske medisinske høyskoler.

Utkast til en ny studieplan i psykologi for Bergen.

En har ovenfor i detalj gjennomgått studieopplegget for psykologisk embetseksamen i Oslo. En har også gitt en kort orientering om studieplanen i psykologi ved University of Michigan. Det er viktig å være oppmerksom på at det amerikanske opplegg bygger på studenter som har gjennomgått en college utdanning (BA degree). En slik utdanning kan sidestilles med ca. 2 års studier utover en norsk eksamen artium. Når det gjelder opptak av nye studenter til "graduate training" i psykologi, stilles det derfor ved University of Michigan krav om at de skal ha gjennomgått et forberedende psykologistudium på minimum 18 semestertimer, og at det heri skal være inkludert minst et laboratoriekurs i eksperimentell psykologi og et kurs i statistiske metoder.

Når det gjelder bakgrunnserfaringer i generell teoretisk psykologi, tror en neppe det foreligger noen markante forskjeller mellom nyopptatte amerikanske studenter og norske studenter som påbegynner et embetsstudium i psykologi etter avlagt grunnfagseksamen i faget. Siden norsk psykologiutdanning har en tidsramme som stort sett tilsvarer et amerikansk Ph.D. program, er det av betydelig interesse å sammenligne innholdet av de to studieopplegg. Det bør her innskytes at den ordinære psykologiutdanning i USA for øyeblikket er basert på Ph.D. programmer og at en amerikansk magistergrad i psykologi (MA-degree) ikke blir ansett som en fullverdig utdanning og dermed mer og mer blir opphevet som et utdanningstilbud til studentene.

Det som øyeblikkelig slår en er at det amerikanske opplegg gir studentene valgfrihet på et tidligere trinn i studiet. Allerede i det første året får de i noen grad anledning til å

forfølge sine spesialinteresser. Videre gis de amerikanske studenter et videre tilbud av områder som de kan spesialisere seg innenfor. Begge disse forhold har økonomiske konsekvenser idet det forutsetter en betydelig større stab av kvalifiserte lærerkrefter.

Det er slett ikke sikkert at en tidlig spesialisering er et ubetinget gode. Det er f.eks. fra enkelte hold innen amerikansk psykologi blitt rettet sterke innvendinger mot den spesialiseringstendens som for øyeblikket gjør seg gjeldende. Det er blitt hevdet at den lett fører til en konsentrasjon om psykologiske del-prosesser på bekostning av en dypere forståelse av mennesket som helhet. Man mener ikke med dette å si at spesialisering er unødvendig, men bare at den ikke må settes inn på et for tidlig tidspunkt.

Bredden av det obligatoriske kursprogram ved University of Michigan borger for at studentene får en ganske vid orientering innenfor den eksperimentelle psykologi. Som nevnt stiller universitetet i tillegg krav om at studentene allerede tidligere skal ha gjennomgått et eksperimentalkurs i psykologi. Det kan neppe herske tvil om at de amerikanske studentene får en langt grundigere opplæring og øvelse i laboratorieforskning og eksperimentelle metoder. Ifølge studieplanen i Oslo, får norske studenter, med mindre de velger eksperimentalpsykologi i annen avd., bare et tosemesters kurs på dette område. En styrking av denne del av Oslo-planen ville utvilsomt være en fordel.

Et annet punkt hvor kravet til de amerikanske studenter stilles betydelig høyere enn til de norske, er kravet om statistisk kompetanse. Som nevnt forutsettes det at de amerikanske

studenter som innledning til sine videregående studier følger et to-semester kurs i statistikk. Det er viktig å merke seg at dette kommer på toppen av det obligatoriske krav om et forutgående statistikk-kurs i college.

Det er ved Universitetet i Bergen blitt innført som krav ved den samfunnsvitenskapelige embetseksamen at studentene skal ha avlagt en forberedende prøve i statistikk og metode-lære. En har overveiet om dette også bør gjøres gjeldende for studenter som ønsker å påbegynne et embedsstudium i psykologi, men en har kommet til at dette er et spørsmål som bare kan løses på landsbasis. Det ville være ganske upraktisk om man i Bergen skulle innføre et slikt forberedende prøve krav for videregående psykologiutdanning. Dette ville legge hindringer i veien for en smidig overgang fra det ene universitet til det annet, og er slik overgangsordning er av såpass stor viktighet at andre hensyn må settes til side. Det bør også nevnes at psykologisk metodelære er et altfor omfattende og krevende fag til å kunne inngå som ledd i en forberedende prøve. Som antydnet ovenfor har en endog funnet at et to-semester metodekurs er for begrenset til å tilfredsstillere kravene til en adekvat metodisk opplæring av psykologer. Når dette er sagt bør det samtidig tilføyes at viktige grunner taler for at statistikk opplæringen bør styrkes i forhold til det Oslo-planen forutsetter.

Det som kanskje i første rekke slår en ved en sammenligning mellom Oslo-studiet og det amerikanske, er det tidlige tidspunkt hvor de amerikanske studenter pendler over mot en forskningspreget løpebane. Allerede i løpet av 1. år blir det krevet at de avsetter tid til et eget forskningsprosjekt og følger et spesialseminar med dette for øye. Ved slutten av 2. år forutsettes det at dette prosjekt er ferdig utskrevet og at det har en form og et innhold som gjør at det tilfredsstiller kravene til en amerikansk magistergradsavhandling. Ved slutten av 3. år før studentene får anledning til å fremstille seg til den avsluttende skriftlige eksamen ("Candidacy" eller "prelim" examination) forlanges det at de skal ha forfattet et "substantial, scholarly paper", som skal være "a systematic treatment of research or theoretical problem, preferably one that could become the basis for a dissertation project". Endelig forutsettes det i det siste studieåret at "the students' major efforts are directed toward the successful completion of a major research project and its presentation in the form of a dissertation".

Det amerikanske studieopplegg har sine meget svake sider når det gjelder å forberede studentene for praktisk-psykologisk yrkesutøvelse. Oslo-planen er på dette punkt langt sterkere selvom hovedoppgavekravet i 2. avd. i noen grad virker forstyrrende inn på en konsentrert yrkesutdanning. Studentene blir ofte stilt overfor et valg om de skal konsentrere seg om utfyllende studier i forbindelse med praksisopplæringen eller se bort fra dette til fordel for arbeid med hovedoppgaven.

Dette fører ikke sjelden til en karaktermessig preferering av de studenter som helt har sløffet en praktisk utdanning eller gjennomgått denne på en uforbintlign og pliktskyldig måte.

Man finner norske hovedfagsoppgaver i psykologi som tilfredsstillende kravene til en amerikansk Ph.D. avhandling (på samme måte som en finner amerikanske som tilfredsstillende kravene til en norsk). En vil imidlertid anta at dette bare er tilfelle for ca. en fjerdedel av de norske oppgavene. I de aller fleste av disse tilfellene har studentene valgt forskningspraksis i 2. avd. og unngått å ta hovedkurs med praktiskyrkesopplærende siktepunkt.

Den ordinære psykologutdanning i U.S.A. foregår som sagt for tiden gjennom Ph.D. programmer. Det er i de seneste årene blitt reist kritikk mot dette system idet det er blitt hevdet at det amerikanske samfunn i tillegg til psykologiske vitenskapsmenn også har behov for praktisk-psykologiske yrkesutøvere. Med de foreliggende studieopplegg forutsetter dette i alminnelighet at den nybakte Ph.D. kandidat må gjennomgå en toårig videreutdanning (post doctoral program) for å bli kvalifisert til slik yrkesutøvelse. Økonomiske overveielser er blitt trukket inn i bildet, og det er også blitt fremholdt at mange nybakte psykologer unnlater å skaffe seg den fornødne utdanning før de gir seg i kast med profesjonelle oppgaver.

Som et utslag av nevnte reaksjon nevnes ofte ønskeligheten av å sette igang egne Doctorate of Psychology programmer. Foreløpig er en bare kjent med et slikt program ved University of Chicago, men sannsynligheten taler for at en om kort tid vil se slike programmer ved flere universiteter. Det blir

understreket at et Ph.D. studium tradisjonelt er et vitenskapelig orientert studium og at det bør fortsette å være det. Forsøk på å bringe en mer profesjonell opplæring inn i studiet vil kunne få uheldige konsekvenser utad og vil dessuten lett medføre voldsomme spennings- og konflikttilstander innenfor selve utdanningssystemet. Utviklinger av egne Psy.D. studier betyr ikke at en vil slippe av i kravet om vitenskapelig holdning og orientering, men at kravet om vitenskapelig egeninnsats vil bli underordnet kravet om profesjonell kompetanse. Det blir trukket paralleller med det medisinske studium, og det blir fremholdt at det selvsagt ikke er noe i veien for at en psykolog, på samme måte som en MD (en medisiner) dokumenterer sin vitenskapelig kvalifikasjon ved en etterfølgende Ph.D. Sistnevnte eksamen beholder dermed sin vitenskapelige karakter, samtidig som en nyinnstiftet Psy.D. vil gjøre kompetanse-spørsmålene mer oversiktlige for almenheten.

Betraktningene ovenfor har i noen/gyldighet også for norske forhold. Den norske embetseksamen i psykologi var i sitt opprinnelig siktepunkt ment som et alternativ til magistergraden i psykologi, et alternativ med hovedvekt på praktisk-yrkesopplæring til forskjell fra magistergradsstudiets vitenskapelige spesialkonsentrasjon. Under utformingen av studiet ble imidlertid dette synspunkt tapt av syne, slik at det någjeldende studium på sett og vis representerer en kombinasjon av et Ph.D. og et Psy.D. studium. En cand.psychol. tittel sier intet om innehaverens praktisk-yrkesutøvende utdanning eller kompetanse.

I tråd med de opprinnelige intensjoner med et embetsstudium i psykologi og på linje med de amerikanske overveielser, vil en foreslå at 2. avd. av studiet i Bergen får en praktisk-

yrkesutdannende karakter og at de studenter som etter 1. avd. ønsker å legge ut på en rent vitenskapelig karriere fortsetter sine studier med en magistergrad (evt. doktorgrad) for øyet.

Bak dette forslaget ligger ønsket om å beholde inndelingen mellom en 1.- og 2. avd. i studiet. Videre ligger det et ønske om å benytte den tidligere tidsramme bestående av 3 år + 2 år. Erfaringer fra vårt eget land såvel som fra utlandet synes å antyde nødvendigheten av et toårig yrkesopplærende studium.

Forutsetningen for å begynne dette studium vil i det foreliggende tilfelle bli et ca. 4 års teoretisk studium etter eksamen artium (ca. 1 års grunnfagsstudium + ca. 3 års 1. avd. studium). Det er viktig å merke seg at en herved kommer frem til et studieopplegg som faller i tråd med ønskemålet i Ottesenkomiteens innstilling. Derimot bryter opplegget med komiteens ønske om et innførende 2-årig studium. Den elementære innførende del av studiet går frem til grunnfagseksamen, som etter planen bør kunne avlegges etter ca. ett års konsentrert studiearbeid. Imidlertid må en til dette legge det halve år studenten i alminnelighet har benyttet til forberedende prøver i filosofi. Forskjellen i tidsramme blir dermed ganske liten og vil evt. kunne korrigeres med et mellomfagsstudium av et halvt års varighet. Det må dog ansees som en sløsing av ressurser å la dette inngå som et obligatorisk krav til de som ønsker en fagpsykologisk utdanning bygget på en allsidig teoretisk skolering.

Forutsetningen om at 2. avd. skal være et yrkesorientert studium gjør det naturlig å redusere noe på kravet til studentenes vitenskapelige innsats i denne del av studiet. I stedet for å kreve en hovedoppgave (slik Oslo-planen gjør) vil en

i stedet innføre kravet om en spesialoppgave etter mønster av det skriftlige arbeid som kreves i Michigan før studentene har anledning til å fremstille seg til den såkalte Candidacy examination. Dette arbeid forutsettes å ha karakter av "a literature review paper on the model of the Psychological Bulletin or a paper on a topic in psychology, examined through the students own clinical or practical experience."

En vil videre foreslå at en vitenskapelig hovedoppgave inngår som ledd i 1. avd. Også på dette punkt vil en følge opplegget fra Michigan idet en tenker seg at hovedoppgaven bør ligge på nivå med en amerikansk magistergradsavhandling.

En har allerede vært inne på ønskeligheten av at det finner sted en bredere og mer intensiv laboratoriemessig opplæring enn den Oslo-planen forutsetter. En vil foreslå at denne opplæring finner sted innen rammen av et to-og-et-halvt årig metodekurs med innlagte forelesninger, demonstrasjoner, øvelser, rapportskriving og rapportgjennomgåelse. Metodekurset vil dermed bli en viktig gjennomgående bestanddel av nesten hele 1. avdeling. En vil foreslå at kurset blir inndelt i fem avsnitt eller terminer - hver på ca. 18 uker - med hovedvakt på henholdsvis 1) generell fysiologisk psykologi (sensorisk psykologi og nevropsykologi), 2) generell kognitiv psykologi (tenknings- og språkpsykologi), 3) eksperimentell sosialpsykologi, 4) kognitiv personlighetspsykologi, og 5) somatisk personlighetspsykologi. En vil herigjennom få dekket de sentrale hovedperspektivene innen moderne psykologi - nemlig mennesket som biologisk organisme, mennesket som et tenkende og problemløsende vesen, mennesket som kulturbærer og samfunnsmedlem, og mennesket som en handlende og skapende individuell personlighet med karakteristiske kroppslige

og opplevelsesmessige særtrekk. Lærings- og utviklingspsykologiske resonnementer vil inngå i alle avsnitt. Det som skiller dem fra hverandre er forskjellige teoretiske referanserammer, men også metodiske problemer og hjelpemidler. En tenker seg de forskjellige avsnitt som avgrensede laboratoriekurs med krav til studentene med hensyn til øvelsesoppgaver og rapporter og sideordnede teoretiske studier. En vil foreslå at hvert avsnitt fører frem til en eksamen og at det her inngår krav om at en student skal ha utført og fått godkjent et bestemt antall arbeidsrapporter. Det sier seg selv at et slikt studieopplegg vil forberede studentene for den avsluttende hovedoppgave på en langt bedre måte enn den nåværende ordning i Oslo. En har videre tenkt seg at det bør stå studentene fritt om de vil velge å legge opp sin hovedfagsoppgave som en videreføring av en tidligere kursoppgave - eller slå inn på egne veier. Under alle betingelser vil en gå inn for å innføre det amerikanske system om at en student skal ha rett til hjelp og veiledning med hensyn til opplogget av hovedoppgaven. Systemet forutsetter at det finnes kompetente lærerkrefter på alle de fem spesialområdene som er nevnt ovenfor, og at veiledning med hovedoppgaver og hovedoppgaveseminarer inngår som en del av deres ordinære undervisningsbyrde. Det foreslåtte tidsskjema innebærer at studentene vil få et semester til disposisjon hvor de kan konsentrere seg fullt og helt om hovedoppgaven. Planen innebærer videre at den enkelte student selv velger emne for hovedoppgaven blant de emneområder som inngår i 1. avd. Siden det åpnes adgang for studentene til å videreføre en tidligere kursoppgave er det intet prinsipielt i veien for at en student kan påbegynne arbeide med hovedoppgaven før det avsluttende semester i 1. avdeling, men det er likevel trolig at det bare er rene unntakstilfeller som vil make å gjennomføre 1. avdeling på under 6 semester

En har ikke funnet noen grunn til å sløyfe de støttedisiplinskurs som Oslo-planen forutsetter. Ideen bak kursene om at de skal gi et videre faglig perspektiv og økt forståelse av menneskelig opplevelse og atferd, forutsetter imidlertid at kursene blir innpasset i det psykologiske hovedstudium på en harmonisk måte, og ikke som i Oslo, henvist til et eget støttefagssemester tidlig i studiet.

Det bør overveies om en ikke bør gå til innføring av flere støttedisipliner enn de Oslo-planen opererer med. Selv om en ikke vil gå så langt som til egne kurs, kan det neppe herske tvil om at studiet ville vinne i kvalitet, hvis studentene også fikk innførende undervisning i fysisk antropologi (genetikk, utviklingslære etc.), etologi (dyrepsykologi), kulturanthropologi og religionspsykologi (religioners fenomenologi). Forøvrig burde undervisningen i menneskets fysiologi og anatomi ha sitt tyngdepunkt ikke bare i nervesystemets, men også i muskelsystemets struktur og virkemåte. Psykiatrikurset innenfor Oslo-planen er en innstillet på at bør utgå som en del av 1.avd. til fordel for et to semesters kurs i psykopatologi, hvor det første semester i hovedsaken vies psykonevrotiske forstyrrelser og annet semester, i hovedsaken psykofysiologiske forstyrrelser.

Forslaget om å sløyfe psykiatrikurset innebærer ikke at en underkjenner betydningen av at studentene får kjennskap til psykiske avvikelser og defekter. Ved å erstatte kurset med et kurs i generell psykopatologi tar en sikte på at abnormalpsykologien begrepsmessig og på andre måter skal bli bedre integrert i studiet som helhet enn Oslo-planen muliggjør. Kjennskap til den spesielle psykiatriske nomenklatur og metodikk er av betydning

for studenter som tar sikte på en klinisk løpebane. En vil derfor foreslå at dette inngår som et viktig ledd i 2. avd. for disse studenter.

Oslo-planen innbefatter et ettsemesterskurs i statistikk som ledd i det innførende støttedisiplin-semester. Videre inngår det i planen at en del av første metodekurs omfatter orientering og undervisning i psykometri (psykologisk/målingslære). En vil foreslå at også studieplanen for Bergen inneholder et statistikkurs i 1. avsnitt av 1. avdeling. En viktig bestanddel av kurset vil forøvrig være å gi studentene en innføring i bruken av elektriske og elektroniske regnemaskiner og også en orientering om mer kompliserte elektroniske datamaskiner. Når det gjelder undervisningen i psykometri, vil en foreslå at denne henlegges til et eget kurs i 2net avsnitt, og at kurset såvidt mulig søkes koordinert med studentenes undervisning og laboratorieøvelser i generell kognitiv psykologi. En ser gjerne at det også foretas en koordninerings av undervisningen i statistikk og psykometri ved at en og samme lærer oppebære ansvaret for kursene. Det er forøvrig ønskelig at psykometri utskilles som et mulig område for hovedoppgaven, og at det også på dette område foreligger tilbud som videregående undervisning i form av et spesielt veilednings- og hovedoppgaveseminar.

En har ovenfor skisstert den innholdsmessige ramme for en 1.avd. ved et nytt embetsstudium i psykologi i Bergen. Det neste spørsmål som melder seg er hvor megen tid som bør forutsettes til bruk til de forskjellige avsnitt og spesialkurs. En vil her foreslå som en gylden regel at det gjennomgående metodekurs legges

opp slik at det dekker noe over halvparten av studentenes semester-timer, og at denne part blir fordelt noenlunde likt mellom prak-tiske laboratorieøvelser med arbeidsoppgaver og relevante teo-retiske litteraturstudier. Skjematisk vil en antyde følgende tidsskjema for de forskjellige innholdselementer i 1.avd. av studiet:

Semestertimer

	1/4	1/4	1/4	1/4
termin	Lab.kurs i fys.psyk. med øvelser og rapportskrivn.	Teoretiske studier i generell fys.psykologi med supplerende studier i anatomi, fysiologi og etologi (dyrepsykologi).		Kurs i psyk.-statistikk og databehandling.
termin	Lab.kurs i gen. kognitiv psyk. m/øvelser og rap.skrivn.	Teoretiske studier i generell kognitiv psykologi med supple-rende studier i språkpsykolo-gi.		Kurs i psykometri
termin	Lab.kurs i sosialpsyk. m/øvelser og rapportskrivn.	Teoretiske studier i sosial-psykologi	Sosiologisk teori og metodelære	Kultur-antropologi
termin	Lab.kurs i kognitiv personlighets-psykologi m/øvelser og rapportskrivn.	Teoretiske studier i kognitiv personlighets-psykologi	Psykopato-logi I: kognitive forstyrrelser	Religions-psykologi
termin	Lab.kurs i somatisk personlighets-psykologi m/øvelser og rapportskrivn.	Teoretiske studier i somatisk personlighets-psykologi	Psykopato-logi II: psyko-somatiske forstyrrelser	Fysisk antropologi
termin	Arbeid med vitenskapelig hovedoppgave			

Det kan innvendes mot programmet at det er svært "skolepreget" og at det gir studentene liten anledning til å forfølge egne spesialinteresser.

Når det gjelder førstnevnte moment vil en anføre at det idag er alment akseptert at det bør stilles basale krav til bredde og metodisk skolering i en psykologs utdanning. Det bør også nevnes at det selvsagt ikke vil bli fremmet påbud om at en student skal følge det oppsatte tidsskjema. De nevnte spesialområder av psykologien er alle meget omfattende, og det forutsettes at den enkelte student i forbindelse med hovedoppgaven får veiledning til fordypelse i et nærmere avgrenset område.

En har tidligere vært inne på at l.avd. av studiet skal danne basis for to slags videreutdanning - den ene i praktisk yrkesorientert retning og den annen i teoretisk vitenskapelig retning. Vi har antydnet at den naturlige studieform for den siste retningen vil være å avlegge en magistergradseksamen i psykologi. Pensumkrav for denne eksamen bør evt. inndeles i en generell og en spesiell del. Meget taler for at den generelle del gjøres identisk med kravene til l.avd.-eksamen, og at den spesielle del blir utformet med henblikk på (og evt. etter forslag fra) den enkelte student. Det vil forøvrig være naturlig at emneområdet for magistergradsavhandlingen får en sentral plass i bildet, og at denne eksamen/ⁱikke liten grad blir betinget av at selve avhandlingen tilfredsstillende de nødvendige krav. Disse krav bør ligge avgjort over kravene for en hovedoppgave, men det bør ikke være noe i veien for at avhandlingen representerer en videreføring av hovedoppgaven. Dette vil tillate studentene å vinne tid i studiet.

Som kjent forutsetter en magistergradseksamen at studenten avlegger eller har avlagt eksamen i to støttefag eller grunnfag. For magistergraden i psykologi ved Universitetet i Oslo har fysiologi inngått som et obligatorisk støttefag. Forutsatt at studenten har gjennomgått 1. avd. kan en ikke se nødvendigheten av at dette krav opprettholdes. I de fleste tilfeller vil det sikkert være naturlig at studenten i valg av støttefag bygger videre på støttedisipliner som inngår i 1. avd. Også her vil en stå overfor et tidsbesparende moment. En regner følgelig med at en magistergradseksamen - for dem som velger den teoretisk vitenskapelige veg - vil kunne avlegges ca. 2 år etter avsluttet 1. avd.

Det kan reises spørsmål om berettigelsen av å kreve 1. avd. eksamen for magistergradsstuderende. En har overveiet dette spørsmål meget nøye og kommet frem til at det representerer et rimelig krav. Det bør her innskytes at det gjeldende magistergradsstudium i Oslo også stiller krav til gjennomgåtte statistikk-, test- og metodekurs. Det er viktig å erindre at 1. avd. har sin hovedvekt nettopp på det teoretiske og metodiske område, og at det er utformet med henblikk på å gi studentene bredde i sitt faglige perspektiv, og gjennom laboratoriekursene - skolering i vitenskapelig analyse og tenkning. En vil til slutt nevne at en ikke gjør regning med mer enn noen ganske få magistergradsstudenter og at disse naturlig vil kunne få arbeidsoppgaver som undervisningsassistenter på de kurs som faller sammen med deres egne spesialinteresser. Et sentralt element i deres egne videregående studier vil være tutorpreget undervisning, dvs. rettledning og diskusjoner med hovedlæreren innenfor det spesialområde som de har valgt å konsentrere seg om.

Det vil ikke bli til å unngå at det vil være spesialområder som ikke blir dekket i Bergen (f.eks. ingeniør psykologi, matematisk psykologi etc.). Studenter med ønske om videreutdanning innen disse felt må derfor henwise til å søke utdanning ved andre læresteder.

Et poeng som bør nevnes på ny er at en vil gå inn for at hver termin omfatter ca. 18 uker hvorav de første 15 uker vil bli dekket av kurser, seminarer og forelesninger. Dette impliserer at studentene vil ha ca. 3 uker uten undervisning umiddelbart foran de avsluttende termineksamener. Dette vil legge forholdene til rette for konsentrert eksamenslesning.

Den foreslåtte ordning innebærer at høstsemesteret eller rettere - høstterminen - ikke vil bli avsluttet før i januar måned, og at vårterminen vil gå fra ca. 1. februar til midten av juni. En slik omlegging av semestersystemet er nødvendig fordi det er ønskelig å kunne oppta nye studenter 2 ganger i året, og å kunne tilby de forskjellige studentkull det samme undervisningsopplegg. Det ville unektelig være fordeler forbundet med å oppta nye studenter bare en gang i året, men dette ville komme i konflikt med eksamensordningen for psykologi/grunnfag og dermed påtvinge enkelte studenter et uønsket ventesesemester og en forlenget studietid. Det bør tilføyes at den foreslåtte 2 terminsordning allerede faller sammen med det som er vanlig ved mange utenlandske universiteter.

En har fremhevet som et ønskemål at 2. avd. innen det psykologiske embetstudium får et praktisk-yrkesorientert tilsnitt.

Det er flere arbeidsområder hvor det med sikkerhet kan sies at behovet for psykologisk yrkeskompetanse vil gjøre seg gjeldende i overskuelig fremtid. Det ene området er helsevesenet

hvor forebyggelse, klarlegging og behandling av mentale forstyrrelser inntar en sentral stilling. Et annet område er skolestellet hvor man i stadig større grad finner behov for fagpsykologisk assistanse. Som et tredje område ligger bedrifts- og arbeidslivet hvor lederskap, opplæring og personalforvaltning utgjør viktige elementer og hvor psykologiske synspunkter er i ferd med å vinne en betydningsfull plass.

En vil foreslå at 2. avd. av studiet begrenses til yrkesopplæring innenfor de 3 områder som nettopp er nevnt. De tre områder stiller alle sine spesielle metodiske forutsetninger. Som spesialområder innen anvendt psykologi går de gjerne under navn av klinisk psykologi, pedagogisk psykologi og industri eller organisasjonspsykologi.

Studieplanen for klinisk psykologisk hovedkurs ved 2. avd. i Oslo, sier bl.a.:

"Klinisk psykologi er en betegnelse som brukes dels på bestemte typer teori eller fagstoff, dels på visse typer metoder og teknikker, og dels på en mer eller mindre fast strukturert psykologisk profesjon. Kjernen i klinisk psykologi både som teori, som metode og som et profesjonelt område, er problemer knyttet til sjelelige forstyrrelser i individet. I sin profesjonelle utforming kan en si at klinisk psykologi stort sett omfatter to arbeidsoppgaver, psykodiagnostikk og psykoterapi - disse begreper tatt i vid betydning.

Siktemålet på studiet av klinisk psykologi i 2. avdeling er å gi studentene innsikt i de faktorer som bevirker sjelelige forstyrrelser (etiologi), hvordan disse ytrer seg og kan registreres (diagnose) - og hvordan de kan avhjelpes (terapi). Perspektivet i klinisk psykologi er først og fremst rettet mot det enkelte individ, mot det individuelle utviklingsforløp og den individuelle utforming av patologiske reaksjoner. Den teoretiske forankring for utformingen av studiet i 2. avdeling vil derfor ligge i dynamisk personlighetspsykologi og i ideografisk metode.

Karakteristisk både for den teoretiske og den anvendte kliniske psykologi er at en arbeider med globale problemer. Forskeren eller psykologen vil ofte, for å kunne innfange fenomenene i sin fulle bredde, i stor grad måtte bruke og stole på sin egen person som instrument. På denne bakgrunn vil det være et hovedmål å søke å utvikle hos studentene en kombinasjon av selvstendig kritisk vurdering og nyansert innføling i problemene.

Undervisning i klinisk psykologi i 2. avdeling vil bli gitt gjennom kurset i klinisk-psykologiske metoder og gjennom praksis ved kliniske institusjoner. Med den bakgrunn i generell metode og teori som kurset gir og den erfaring i anvendt klinisk psykologi som praksis representerer, må kandidaten etter avlagt embetseksamen ventes å kunne utføre enklere klinisk-psykologiske arbeidsoppgaver på et profesjonelt nivå."

Som tidligere nevnt inngår det ikke i 2. avd. i Oslo hverken metodekurs i pedagogisk psykologi eller organisasjonspsykologi. En kan derfor ikke henviser til noen tilsvarende studieplan-definisjon av disse to spesialområder. I korthet bør det imidlertid nevnes at disse områder også er kjennetegnet av diagnostikk og terapi - selv om siktepunktet er at annet enn individuelle psykodynamiske konflikter og forstyrrelser. Den pedagogiske psykologi er særlig rettet mot innlæringsproblematikk og betingelsene for kunnskapstilegnelse, og organisasjonspsykologi - mot samarbeidsproblematikk i gruppe- og arbeids-situasjoner.

Som rammeplan for 2. avd. vil en altså foreslå 3 parallelle studielinjer. Innenfor hver linje vil det bli gitt en integrert teoretisk og praktisk utdanning. Etter forbilde av Oslo-planen vil en stille som krav at studentene har gjennomgått en praksis-termin på 9 mnd. fulltidsarbeid. En vil også stille som krav at studentene har gjennomgått omfattende metodekurs på det området de har valgt å spesialisere seg innenfor.

Dette metodekurs bør strekke seg over tre semestre, også over de to semestre hvor studentene har sin praksistid. Det forutsettes at studentene parallelt med praksistiden avsetter tid til teoretiske studier. De tre semesters metodekurs representerer en omlegging i forhold til Oslo-planen, som opererer med et halvårig bikurs og et halvårig hovedkurs, oppbygd som en fortsettelse av bikurset. En har tenkt seg at metodekursene skal inneholde tre avsnitt (som dog tidsmessig kan gå over i hverandre). I første avsnitt vil det gjennom forelesninger, øvelser og demonstrasjoner bli gitt en generell innføring i arbeidsmetodikk, i annet avsnitt vil det bli lagt vekt på en nærmere utdyping av diagnostiske og terapeutiske problemer, mens tredje og siste avsnitt vil være konsentrert om forebyggende arbeid og om yrkesetiske problemer, og om rettslige og sosiale forutsetninger for praktisk-psykologisk arbeid på spesialfeltet. I tilknytning til det innførende kurs i arbeidsmetodikk bør studentene få orientering om tilgrensende yrkes-områder. For studentene i klinisk psykologi gjelder dette særlig områdene psykiatri (herunder en elementær innføring i psykofarmakologi) og individuelt sosialt arbeid ("case work" og samtalebehandling), for studentene i organisasjonspsykologi - personalforvaltning og sosialt/gruppearbeid, og for studentene i pedagogisk psykologi - spesialpedagogikk og skoleadministrasjon.

Ved siden av de utvidede krav til metodekurs, og at disse forutsettes tatt tildels samtidig med praksistiden, skiller planen seg ut ved at det ved avslutningen av 2. avd. stilles krav ikke til en hovedoppgave som i Oslo, men til en mer begrenset spesialoppgave. Det forutsettes at studentene får hjelp og veiledning med opplegget og gjennomføringen av oppgaven. Hovedhensikten med å stille krav

til en slik oppgave ved avslutningen av 2. avd. er å motvirke at studentene blir låst fast i en rutinemessig administrasjon av gjengse metoder, men blir tvunget til å innta en åpen og kritisk holdning til spesialproblemer innen deres fremtidige arbeidsfelt.

Når det gjelder den avsluttende eksamen vil en forsøke å bedømme studentenes evne til å mestre praktiske og metodiske problemer. Eksamensordningen er med andre ord tenkt utformet på en slik måte at den skal gi grunnlag for en vurdering av studentenes kombinerte praktiske og teoretiske ferdigheter. For at det praktiske element ikke skal bli tapt avsyne under det avsluttende arbeid med spesialoppgaven, vil det bli arrangert et eksamenskollokvium (over kortere eller lengere tid) hvor studentenes praksiserfaringer blir forsøkt oppsumert og integrert i et videre teoretisk perspektiv.

Skjematisk vil en antyde følgende tidsramme for 2. avd.:

Semestertimer

$\frac{1}{2}$

$\frac{1}{2}$

avsnitt	Innførende kurs m/øvelser, demonstrasjoner og rapporter om spesialområdets arbeidsmetodikk.	Studier i eget og tilgrensende fagområder.
avsnitt	Fortsettelse av kurs i arbeidsmetodikk.	Praksis med veiledning.
avsnitt	Fortsettelse av kurs i arbeidsmetodikk.	Praksis med veiledning..
avsnitt	Eksamenskollokvium	Arbeid med vitenskapelig spesialoppgave.

Stillingbehov for psykologistudiet i Bergen

En nevnte innledningsvis den store tilstrømning som har funnet sted til psykologistudiet i de senere år. Det ble pekt på at tilstrømningen er langt større enn hva man tidligere hadde regnet med og at dette bl.a. har gitt seg utslag i en betydelig underdimensjonering av nybygget for psykologisk institutt i Oslo. Også når det gjelder prognosetallene ved Universitetet i Bergen har en lignende feilberegning gjort seg gjeldende.

Samfunnsvitenskapskomitéen av 1963 antyder at psykologistudiet vil ha ca. 70 studenter. Dette tall ble overskredet allerede våren 1965 og det har i det siste semester vært innregistrert over 100 aktive psykologistudenter i Bergen.

Ved gjennomgåelse av tilgjengelig student-statistikk har en kommet frem til at det på landsbasis for tiden er ca. 110 nye kvalifiserte studenter pr. år som ønsker videregående psykologutdanning. Av disse vil ca. en femtedel ha kvalifisert seg til studiet gjennom sin grunnfagseksamen med Laud ved Universitetet i Bergen.

Når det gjelder utbyggingen av psykologistudiet i Bergen har en to alternativer å velge mellom. Det ene er å dimensjonere studieopplegget slik at det utelukkende tar hånd om videreutdannelsen for grunnfagskandidatene fra universitetet. Det annet alternativ er å dimensjonere utbyggingen slik at psykologistudiet i Norge kan forbli prinsipielt åpent for kvalifiserte og motiverte studenter. Det første alternativ medfører en opptakskapasitet på 12 studenter pr. semester, mens det siste forutsetter en normal-kapasitet på 48 nye studenter pr. år. Dette følger av at Oslos kapasitet er begrenset til 60 studenter pr. år. Det sier seg selv

at man ikke kan spå noe om utviklingen av studenttilgangen på lengre sikt, men de anførte tall avspeiler i det minste den situasjon som en må renege med vil bli aktuell for de aller nærmeste år fremover.

Etter grundige overveielser har en kommet frem til at en vil foreslå en etappevis utbygging av et embetsstudium i psykologi i Bergen til den sistnevnte kapasitetsramme. Dette medfører at studiet når det er fullt utbygget, vil ha 144 studenter i 1. avd. og 96 studenter i 2. avdeling eller i magistergradsstudiet. Det bør her innskytes at erfaringen fra Oslo viser en frafallsprosent blant studenter i embetsstudiet i psykologi som er meget lav, dvs. på omlag samme nivå (ca. 8%) som for medisin og andre lukkede studier. Til studenttallet ovenfor må en legge ca. 120 grunnfagsstudenter. I tillegg til dette kommer forslaget om å innføre sosialpsykologi mellomfag og samfunnspsykologi hovedfag innen rammen av det samfunnsvitenskapelige embetsstudium. Det er vanskelig å anslå hvor mange studenter som vil studere med henblikk på disse to eksamener. Skjønnsmessig vil en sette tallet til 24 mellomfagsstudenter og til 16 hovedfagstudenter. En kommer med dette opp i et totalt studenttall ved Psykologisk institutt i Bergen på ca. 400. Videre har instituttet ansvaret for opplegget av undervisningen i psykologi til forberedende prøver i filosofi. Sistnevnte eksamen avlegges årlig ved Universitetet i Bergen (og ved dets filialer) av ca. 900 studenter.

Det er innlysende at man ved Psykologisk institutt for øyeblikket ikke har noen som helst mulighet til å handskes med et studentinnsig av nevnte størrelsesorden. Et utbyggingsprogram med dette for øyet vil forutsette nye instituttlokaler, nye utstyrenheter og en rekke nye stillinger.

En skal i det følgende beskrive hvilken stillingsstruktur som er nødvendig for å få studiet ferdig utbygd.

Forberedende prøver

Psykologiundervisningen til forberedende prøver i filosofi omfattter forelesninger og eksaminatorier. Forelesningene gis til grupper begrenset oppad til ca. 200 studenter, mens eksaminatoriene er begrenset oppad til halvparten - idet de blir opprettet gjennom en todeling av forelesningsgruppene. Den enkelte forberedende prøve student får et undervisningstilbud på en dobbelttime forelesning og en dobbelttime eksaminatoriedeltagelse pr. uke. For å dekke undervisningsbehovet til et kull på 600 nye studenter kreves derfor $2t \times 3 = 6t$. forelesninger, og $2t \times 6 = 12t$. eksaminatorier, til- sammen 18 timer undervisning. Nevnte undervisning har hittil vært utført av hjelpelærere, mens koordineringen av undervisningen, ansettelsen av lærere og sensorer etc. har vært utført av dosenten i psykologi. Disse administrative oppgaver er tildels meget tids- krevende og det er ønskelig at det blir ansatt en egen universitets- lektor ved insituttet som kan pålegges ansvaret for dette arbeid. Det bør nevnes at man i Oslo i mange år har hatt en slik lektor- stilling. Vedkommende vil også delta aktivt i undervisningen og vil dermed redusere noe på behovet for hjelpelærerstillinger. En vil dog anslå dette til fortsatt å omfatte $1\frac{1}{2}$ hjelpelærergasje i året.

Grunnfag i psykologi

Grunnfagsstudiet i psykologi forutsettes å strekke seg over 2 semestre. Undervisningstilbudet til studentene omfatter et ett- semesters innføringsseminar på 2 dobbelttimer pr. uke og et ett- semesters eksamens-seminar (oppgaveseminar) på 3 timer pr. uke.

Hver av disse seminarer opererer med grupper som er begrenset oppad til 12 deltagere. Dette er nødvendig både av hensyn til oppgaveskrivningen og til den diskusjonsform som en søker å oppmuntre til i seminargruppene. Videre tilbys studentene å følge tre forelesningsrekker pr. semester - hver med en dobbeltime pr. uke. De tre forelesningsrekker skifter emneområde fra semester til semester slik at den enkelte student i løpet av en 2 semesters periode får tilbud om å følge forelesninger over i alt 6 forskjellige emneområder innen psykologien. Disse dekker alle viktige deler av pensumet til psykologi grunnfag. I prinsippet kan ordningen fremstilles slik:

Forelesningstilbud for:

<u>høstsemestrene</u>	<u>vårsemestrene</u>
psykologiens historie	biologisk psykologi
utviklingspsykologi	differentialpsykologi
sosialpsykologi	personlighetspsykologi

Forelesningene er åpne for alle interesserte grunnfagsstudenter, og en gjør regning med at flertallet benytter seg av tilbudet.

Forelesningene og seminarene til psykologi grunnfag kan uten vansker dekkes av universitetslektorer. Disse lektorstillinger har en pliktig undervisningsbyrde på 10 timer pr. uke, hvorav det kan etter gjeldende regler trekkes 1 times samtaletid (konferansetid med studentene) og 1 times konferansetid med det øvrige lærerpersonale.

Under forutsetning av at man har 60 studenter i 1. og 2. avsnitt av grunnfagsstudiet, fremkommer følgende undervisningsbehov pr. semesteruke:

Innføringsseminar	4 t x 5 =	20 t
Eksamensseminar	3 t x 5 =	15 t
Åpne forelesninger ...	2 t x 3 =	<u>6 t</u>
Sum		41 t ====

Undervisningsbehovet forutsetter med andre ord en lærerstab på 5 lektorer pluss en halv hjelpelærerstilling.

Ambetsstudiet i psykologi

Som tidligere nevnt er dette studium foreslått oppdelt i to avdelinger på henholdsvis 6 og 4 avsnitt eller terminer. En skal i det følgende ganske kort skissere det faglige innhold av disse terminer og antyde hvilke lærerkrefter det vil bli behov for.

1. avd., 1. avsnitt

En viktig del av dette avsnitt er viet laboratoriekurs i fysiologisk psykologi. Kurset vil bli særlig rettet mot sansingspsykologi og nevro-psykologi, men vil også omhandle en innføring i enkelte læringspsykologiske prinsipper. Kurset vil strekke seg over 15 uker og omfatte teoretiske orienteringer, demonstrasjoner, øvelser med veiledning, rapportskrivning og rapportgjennomgåelse. En regner med at selve kursundervisningen vil legge beslag på 6 av studentenes uketimer. I tillegg til dette kommer rapportskrivning og evt. øvelsesoppgaver, slik at kursdeltagelsen må antas å ville kreve nærmere 1/4 av studentenes samlede arbeidstid. En gjør videre regning med at laboratoriekurset ikke kan gjennomføres for mer enn 12 studenter av gangen slik at en må gjøre bruk av to parallelle kursprogrammer hvis en tar sikte på å oppta semesterkull på 24 studenter.

Foruten laboratoriekurset vil det i 1. avsnitt bli forventet at studentene tilegner seg et pensum i etologi og generell fysiologisk psykologi supplert med studier i human anatomi og fysiologi med særlig vekt på nervesystemets og muskelsystemets oppbygging og virkemåte. Som støtteundervisning til dette pensum vil det bli gitt to forelesningsrekker på en og tre timer pr. uke i henholdsvis etologi (dyrepsykologi) og fysiologisk psykologi, men det vil også bli arrangert et par kortere forelesningsrekker med demonstrasjoner i hjerneanatomi og nevrofysiologi.

Som det siste element i 1. avsnitt inngår et 15 ukers kurs i psykologisk statistikk og databehandling. Også dette kurs vil stille krav til øvelser og oppgaveskrivning. Selve kurset vil legge beslag på 3 t. pr. uke. Også her vil det av praktiske grunner være nødvendig å dele studentkullet opp i to grupper av 12 studenter hver.

Det samlede undervisningstilbud til studentene i 1. avsnitt vil beløpe seg til 14 uketimer.

Innenfor området fysiologisk psykologi vil det være behov for følgende lærerkrefter: en professor i fysiologisk psykologi, to lektorer, en laborant I og to halve hjelpelærerstillinger. Lektorene vil bli pålagt å lede hvert sitt kurs på 6 t. pr. uke og i tillegg til dette gi en en-times teoretisk forelesning pr. uke. Professoren vil bli pålagt å ha hovedansvaret for kursoppbyggets faglige innhold og kvalitet. Hans undervisning vil omfatte en 2 timers forelesning pr. uke i fysiologisk psykologi, et 2-timers hovedoppgaveseminar i fysiologisk psykologi for viderekomne studenter, og et en-times forskningsseminar for magistergradsstudenter.

Kurset i statistikk og databehandling vil bli ledet av en universitetslektor med dette som hovedoppgave. Lektoren forventes dog å delta i undervisningen i psykometri i 2. avsnitt.

1. avd., 2. avsnitt

En sentral del av dette avsnitt er eksperimentalkurset i generell kognitiv psykologi. Også dette kurset vil bli lagt opp som to parallelle kurs av 6 t. pr. uke med 12 deltagere i hver gruppe. Kurset vil omfatte testdemonstrasjoner, eksperimentelle øvelser med rapportskrivning og rapportgjennomgåelse. Ved siden av kurset vil studentene forventes å tilegne seg et teoretisk pensum i generell kognitiv psykologi og i språkpsykologi (psykolingvistik). Som støtte til pensumlesningen vil det bli gitt forelesninger i kognitiv utviklingspsykologi (1 t. pr. uke), språkpsykologi (1 t. pr. uke) og generell kognitiv psykologi (2 t. pr. uke).

Som en fortsettelse av statistikk-kurset i 1. avsnitt, vil det bli gitt et kurs på 2 timer pr. uke i psykometri (psykologisk målingslære).

Det samlede undervisningstilbud til studentene i 2. avsnitt vil bli på 12 uketimer. Tilbudet forutsetter følgende lærerstil-linger: en professor i kognitiv psykologi, 2 lektorer og en dosent i psykometri.

Dosenten i psykometri vil bli pålagt ansvaret for opplegget av statistikk- og psykometrikurset og vil selv måtte påta seg den teoretiske undervisning på sistnevnte kurs. Han vil dessuten bli pålagt å lede et hovedoppgaveseminar (2 t. pr. uke) i psykometri og et en-times forskningsseminar for magistergradsstudenter.

Professoren i kognitiv psykologi vil oppebære ansvaret for eksperimentalkurset på området selv om den daglige undervisning på kurset hovedsakelig vil bli dekket av de to lektorer. Lektorene vil dessuten bli pålagt å holde en forelesningsrekke hver med en time pr. uke. Professoren vil selv gi en dobbeltforelesning pr. uke og forøvrig lede et hovedoppgaveseminar (2 t. pr. uke) og et magistergradsseminar (1 t. pr. uke) i kognitiv psykologi for viderekomne studenter.

1. avd., 3. avsnitt

Kurset i eksperimentell sosial psykologi vil innta en viktig stilling i dette avsnitt. Også dette kurs vil måtte gjennomføres som 2 parallellkurs hver med 12 deltagere. Hvert av de to kurs vil legge beslag på 6 undervisningstimer.

I tillegg til å gjennomgå kurset forventes studentene å tillegge seg et pensum i sosialpsykologi (interpersonlig psykologi), i sosiologisk teori og metoder og i kulturanthropologi.

Det samlede undervisningstilbud til studentene vil ligge på 12 uketimer.

Behovet for lærerkrefter vil bestå av en professor i sosialpsykologi, to lektorer i sosialpsykologi, en hjelpelærer i sosiologisk teori og kulturanthropologi. Den ene av de to lektorer i sosialpsykologi forventes å kunne dekke undervisningen i sosiologiske metoder da disse i noen grad faller sammen med de sosialpsykologiske, mens den annen ventes å kunne gi forelesninger i gruppedynamikk og smågruppesosiologi.

Som på tidligere trinn forutsettes det at professoren står ansvarlig for opplegget av eksperimentalkurset og at hans egen

undervisningsplikt fordeler seg mellom teoretiske forelesninger i sosialpsykologi (2 t. pr. uke), ledelse av et hovedoppgaveseminar (2 t. pr. uke) og et magistergradsseminar (1 t. pr. uke) for viderkomne studenter.

1. avd., 4. avsnitt

Kurset i kognitiv personlighetspsykologi vil ha et visst fenomenologisk innslag idet "endrede bevissthets-tilstander" (eksperimentelle hypnosestudier, drømmestudier og sensorisk deprivasjonsstudier) og "karakteristiske opplevelsesmåter" ("cognitive styles") vil utgjøre sentrale elementer i kurset. På linje med kursene i de tidligere avsnitt vil en også her gjøre bruk av parallellkurs med 12 deltagere på hvert og en effektiv undervisningstid på 6 timer pr. uke pr. kursgruppe.

I tillegg til kravet om gjennomgått kursprogram (med skriftlige oppgaver og rapporter) vil studentene få seg fremlagt et pensum i kognitiv personlighetspsykologi, i religionspsykologi (religioners fenomenologi) og i kognitiv patologi ("thought disorders") og nevroselære. Som støtte for tilegnelsen av pensum vil det bli gitt en forelesningsrekke (2 t. pr. uke) på hvert av de tre områder. Det samlede undervisningstilbud til den enkelte student vil derfor også her bli 12 t. pr. uke.

Lærerbehovet vil bestå av en professor i personlighetspsykologi, 2 lektorer og en hjelpelærer i psykopatologi. En forutsetter at den ene av de to lektorer kan forestå forelesninger i religionspsykologi (2 t. pr. uke) og den annen i generell dybdepsykologi. Som ved de tidligere avsnitt forutsettes det at professoren pålegges ansvaret for kursopplegget og selv gir to timers forelesninger, 2 t. hovedoppgaveseminar og 1 t. magistergradsseminar pr. uke.

1. avd., 5. avsnitt

Kursopplegget i dette avsnitt vil trekke forbindelseslinjene bakover til 1. avsnitt og dermed bygge bro mellom fysiologisk psykologi på den ene side og dynamisk personlighetspsykologi på den annen. En har innført betegnelsen laboratoriekurs i somatisk personlighetspsykologi. Foruten å behandle forskjellige studier innenfor området "ikke verbal atferd" vil kurset gjennomgå ulike registreringsmetoder innen "somatisk psykodiagnostikk" og "interpersonlig psykofysiologi". Som ved de tidligere kurs vil også dette måtte legges opp som to parallellkurs hver med 6 timers undervisning pr. uke.

Studentene vil få seg forelagt et teoretisk pensum i somatisk personlighetspsykologi og det vil også bli krevd at de har ervervet seg et visst kjennskap til fysisk antropologi (arve- og utviklingslære) og til de mest alminnelige psykofysiologiske forstyrrelser. Det samlede undervisningstilbud vil også her ligge på 12 timer pr. uke.

Når det gjelder behovet for lærerkrefter, vil dette omfatte en professor i personlighetspsykologi, en lektor, en amanuensis, en laboratorietekniker og to hjelpelærerstillinger i henholdsvis psykosomatiske forstyrrelser og i fysisk antropologi.

På linje med hva som er tilfelle med de forutgående avsnitt vil professoren stå som ansvarlig for opplegget av laboratoriekurset og forøvrig bli pålagt å dele sin undervisningsplikt mellom forelesninger i somatisk personlighetspsykologi (2 t. pr. uke), ledelse av seminarer for henholdsvis hovedoppgavestudenter (2 t. pr. uke) og magistergradsstudenter (1 t. pr. uke).

1. avd., 6. avsnitt

Dette avsnitt er avsatt til studentenes arbeid med sin hovedoppgave. Enhver student vil her stå fritt til å velge hovedoppgaveseminar (2 t. pr. uke) innenfor områdene: generell fysiologisk psykologi, generell kognitiv psykologi, psykometri, sosialpsykologi, kognitiv personlighetspsykologi og somatisk personlighetspsykologi. Hvis en antar at studentene på hvert kull fordeler seg likt på de forskjellige områder, vil hvert oppgaveseminar ha 4 deltagere. Et relativt lite antall deltagere på disse seminarer er forøvrig et forutsetning for at de skal kunne gi den enkelte student veiledning og hjelp med opplegget og gjennomføringen av hans vitenskapelige hovedoppgave. Det bør forøvrig bemerkes at det ikke er noe i veien for at studentene, hvis de har tid til det, deltar på oppgaveseminar før de kommer frem til 6. avsnitt av studiet.

Det er ønskelig at det med jevne mellomrom blir gitt kortere forelesningsrekker over spesialområder som kan samle samtlige studenter innen 1. avdeling av studiet. Det bør derfor stå de enkelte professorer fritt om de innenfor sin undervisningsplikt vil legge opp åpne forelesninger. Spesielt innbudte gjesteforelesere vil forøvrig også kunne tjene en slik samlende funksjon.

Aktiv **forsknings**virksomhet er ikke bare ett av et universitets sentrale oppgaver i seg selv, men det er også en oppgave som har mange konsekvenser for kvaliteten av det undervisningsmessige arbeid. Under bemanningen av de forskjellige avsnitt under 1. avd. bør det derfor legges vekt på at disse kan fungere som mindre, relativt autonome forskningsenheter eller forsknings-team. Til hvert team eller avdeling bør det knyttes en viten-

skapelig assistentstilling. Opprettelsen av disse stillinger vil ikke gi noen umiddelbar avlastning i form av et større undervisningstilbud til studentene, men de vil på lengere sikt kunne bety meget for å sikre undervisningens faglige nivå, og hva som er minst like viktig - sikre rekruttering av yngre forskere til de ulike spesialområder.

Videregående studier

Når det gjelder utbyggingen av den videregående undervisning etter avsluttet 1. avd., reiser umiddelbart problemet seg om hvor mange studenter det er som vil velge de forskjellige utdanningslinjer. I tilknytning til dette reises også spørsmålet om det bør være en viss adgangsregulering til de forskjellige linjer.

Som tidligere nevnt finner man i USA at det store flertall av studentene som søker videregående psykologutdanning er interessert i klinisk psykologi. Vi finner nøyaktig det samme forhold i de skandinaviske land. Det er således fra utenlandske såvel som fra hjemlige erfaringer rimelig å regne med at ca. $2/3$ av studentene vil være mest interessert i en klinisk spesialutdanning.

Utdanningen av kliniske psykologer stiller spesielt store krav til undervisningsmessige ressurser. Dette er et poeng som taler imot å la studentene kunne velge helt fritt hvilken linje de skal gå inn i. Vi har allerede nevnt at det ved amerikanske universitetet i alminnelighet finnes ganske vidtrekkende regulerings-tiltak på dette område. Et annet poeng som også taler for en viss regulering av opptaket av studenter til klinisk utdannelse, er at den indre balanse mellom de forskjellige 2. avd. linjer vil bli ytterst skjev hvis den ene avdeling skal utbygges til å ta imot

et studenttall som ligger langt over det dobbelte av de andre avdelingers samlede studenttall. Også den samfunnsmessige etter- spørsel for psykologer med ulike kvalifikasjoner bør ~~også~~ veie noe i dette bildet. En vil ut fra disse betraktninger foreslå at den klinisk psykologiske utdanningslinje blir utbygd med sikte på bare å ta imot 50% av studentene. Å legge denne prosentsets lavere enn 50 vil være meget betenkelig idet det evt. vil nødvendigjøre såpass drastiske reguleringstiltak innenfor studiet at studiemiljøet som helhet vil bli skadelidende. Det bør selvsagt stå studentene fritt om de vil avslutte sin utdanning med en cand.psychol. eller med en magistergradseksamen. Vi finner det dog rimelig å regne med at bare et lite mindretall av studentene vil velge sistnevnte studieramme.

I planleggingen av det videregående psykologistudium vil vi ta utgangspunkt i følgende forholdstall når det gjelder studenttilstrømningen til de forskjellige linjer:

Klinisk psykologi	1/2
Pedagogisk psykologi	1/6
Organisasjonspsykologi	1/6
Teoretisk psykologi (magistergrad)	1/6.

Magistergradsstudiet

Vi har antatt av bare 1/6 av studentene vil velge en rent teoretisk psykologisk utdanning. Forutsatt et 2 årig utdanningsprogram, vil dette si at man til enhver tid bare venter å ha ca. 16 viderekomne magistergradsstudenter i psykologi. Vi har allerede antydnet at undervisningen av disse studentene bør være

tutorpreget og at den vil bli pålagt de som innehar de vitenskapelige hovedstillinger innen de ulike avsnitt av 1. avdeling. Noe spesielt lærerbehov for undervisning av magistergradsstudentene utover dette, anser vi ikke å være tilstede.

2. avd. av embetsstudiet

Et fellestrekk ved de forskjellige linjer innen 2. avd. er tredelingen mellom førpraksisundervisning, praksisopplæring og forskningsveiledning i tilknytning til arbeidet med den vitenskapelige spesialoppgave. Når det gjelder praksisopplæringen forutsettes det at studentene ikke bare har arbeid ved en bestemt institusjon, men at de her får faglig veiledning og opplæring av en erfaren psykolog. Førpraksisundervisningen er tenkt lagt opp som et forberedende studium som skal gjøre den etterfølgende praksis mer lærerik og meningsfull for studentene, samtidig som de vil ha fått en generell innføring i praktisk arbeidsmetodikk som vil gjøre at de kan være til noen hjelp ved den institusjon hvor de skal gjennomgå sin praksistid.

Den ulike tilstrømning av studenter til de forskjellige linjer i 2. avd. og ulikheter mellom linjenes arbeidsmetodikk gjør det ytterst vanskelig å stille opp noen felles rammeplan for stillingsbehovet.

2. avd.: organisasjonspsykologi

Vi har antatt at det til enhver tid vil være ca. 16 studenter i 2. avd. som er i gang med å spesialisere seg i industri- og organisasjonspsykologi. En tilvekst på bare 4 studenter pr. semester vil legge forholdene til rette for en tutor-preget undervisning.

En tar sikte på å henlegge spesialstudiet i organisasjonspsykologi til Institutt for arbeidspsykologi og personalforvaltning ved Norges Handelshøyskole. Det foreligger her allerede et faglig miljø på området og instituttet har kontakter innen industri og arbeidsliv som kan gi studiet det rette praktiske tilsnitt.

Til å dekke den førpraktiske undervisning av studentene vil en foreslå opprettet et lektorat i organisasjonspsykologi. Foruten å gi et forberedende seminar i arbeidsmetodikk (6 t. pr. uke i ett semester) vil lektoren også måtte pålegges å skaffe studentene adekvate praksisplasser og dernest holde en viss kontakt med studentene gjennom praksistiden - evt. gjennom kortere kursopplegg to eller tre ganger i løpet av de to semestrene studentene er ute i praksis, samt et kortere intensivt kurs umiddelbart etter praksistidens opphør. Det er ønskelig at praksisterminen strekker seg over ca. 9 mnd. med ca. 30 timers arbeid pr. uke.

Under praksistiden skal studentene ha individuell veiledning av en erfaren psykolog som er ansatt ved den institusjon hvor praksisen foregår. Det er ofte hensiktmessig og også ofte en fordel at to og to studenter har praksis ved samme institusjon og får sin veiledning fra samme person. Den individuelle veiledning bør ligge på 2 timer pr. uke. Den vanligefremgangsmåte er at praksislederen blir ansatt som hjelpelærer ved Universitetet og at han får sin lønn som praksisveileder gjennom denne stilling. Uten en viss godtgjørelse kan man ikke gjøre regning med at "veilederen" vil gi studentene den nødvendige faglige oppmerksomhet og opplæring siden arbeidet ikke bare er tidskrevende, men vil representere en viss belastning på den institusjon som skal huse studentene.

Siden en gjør regning med at 8 studenter til enhver tid vil være ute i praksis, impliserer dette et behov for 4 hjelpe-lærerstillinger.

Siste avsnitt av 2. avd. skal i det vesentlige vies arbeid med den vitenskapelige spesialoppgave. Det forutsettes at studentene får anledning til å søke hjelp med opplegget og gjennomføringen av oppgaven. Til å ta seg av denne forskningsmessige undervisning vil vi foreslå opprettet et eget dosentur i organisasjonspsykologi. Ved siden av å gi et 2 t. forskningsseminar pr. uke, skal dosenten også delta i undervisningen på det innførende kurs i arbeidsmetodikk i 1. avsnitt og i de kortere kursopplegg under studentenes praksistid. Det vil også være rimelig at dosenten gir en forelesningsserie over organisasjonspsykologiske emner som kan samle samtlige studenter som er engasjert i en spesialutdanning på området.

2. avd. i pedagogisk psykologi

Heller ikke denne utdanningslinje forventes å tiltrekke seg mange studenter. Vi har anslått studenttallet til 4 nye studenter pr. semester - altså det samme som for det organisasjonspsykologiske spesialstudium.

I motsetning til hva som er tilfelle for sistnevnte studium finnes det for øyeblikket ikke i Bergen noen institusjonell ramme for et 2. avdelings studium i pedagogisk psykologi. For å fremskaffe en slik ramme vil vi foreslå at det blir utviklet en egen avdeling for pedagogisk psykologi ved Psykologisk institutt, og at det som leder av avdelingen blir opprettet en professorstilling i faget. En vil i denne forbindelse nevne at også samfunnsvitenskapskomiteen av 1963 er inne på tanken om at det etterhvert

sannsynligvis vil melde seg behov for en høyere lærerstilling innenfor området læringspsykologi/pedagogikk. Komiteen uttaler bl.a.:

"I tilknytning til undervisningen i psykologi står spørsmålet om en utbygging av pedagogikken... Med de omfattende undervisningsoppgaver og det brede samfunnsvitenskapelige miljø som etterhvert vil bli konsentrert i Bergen, vil det være ønskelig med en aktiv pedagogisk forskning. Komiteen antar derfor at behovet for et professorat i læringspsykologi/pedagogikk vil melde seg." (p. 68).

Foruten å lede et pedagogisk-psykologisk forskningsmiljø, ville det være rimelig at vedkommende professor fikk ansvaret for gjennomføringen av det pedagogisk-psykologiske spesialstudium.

Det finnes i Bergens-området flere institusjoner hvor pedagogisk-psykologisk ekspertise er ønskelig. Det er trolig at det på noe lengere sikt vil bli opprettet ^{flere} stillinger for pedagogiske psykologer ved disse institusjoner. Det kan imidlertid til å begynne med vise seg noe problematisk å finne et tilstrekkelig antall adekvate praksisplasser på området.

Som et viktig trinn i utbyggingen av et pedagogisk-psykologisk miljø vil en foreslå at det på et tidlig tidspunkt blir opprettet to amanuensis-stillinger i pedagogisk psykologi med plikt til å dele sin arbeidstid mellom rene forskningsoppgaver og praktisk pedagogisk psykologisk arbeid.- den ene f.eks. ved skolepsykologisk kontor i Bergen og den annen ved skoleinspektørens kontor. Et par slike dobbelt-stillinger vil kunne bety meget ikke bare for å fremme kontakt og forbindelse mellom brukere og produsenter av "skoleforskning", men de bør også sees i lys av at Universitetet trenger eksterne institusjoner for å fylle sin utdanningsfunksjon. Fra en annen side ^{sett} er det hevet over tvil at pedagogisk forskning kan ha umåtelig nytte av å bli kontinuerlig konfrontert med praktiske

problemstillinger. Bak forslaget om å opprette de to stillinger ligger imidlertid først og fremst ønsket om å få bygget opp arbeidsmiljøer som kan gi fullverdige praksismuligheter for 2. avd. studentene i Bergens-området. Hva en har i tankene er med andre ord at de to stillinger - i alle fall til å begynne med - skal brukes til å etablere praksisplasser, og at de som innehar stillingene skal kunne pålegges å virke som praksisveiledere for enkelte av studentene når dette blir aktuelt.

Forutsatt en oppbygging av 2. avd. studiet på linje med hva som tidligere er beskrevet for organisasjonspsykologi - vil det i tillegg til de omtalte stillinger være behov for ett lektorat i pedagogisk psykologi og for to hjelpelærerstillinger. Det vil også bli behov for endel timelærerundervisning i skoleadministrasjon og spesial-pedagogikk.

2. avd.: klinisk psykologi

Vi har forutsatt at denne studielinje til enhver tid vil ha 48 aktive studenter, og at det vil være behov for bl.a. 24 fullverdige praksisplasser. Det må med en gang sies at man her står overfor det enkeltområde som vil kreve de største investeringer i personell og undervisningsressurser.

I vår inndeling av 2. avd. mellom en førpraksistermin, en praksistermin og en forskningstermin, har vi fulgt opplegget for den klinisk psykologiske utdanning ved bl.a. Københavns Universitet. For å ivareta denne utdanning har man her gått til opprettelsen av et eget institutt for klinisk psykologi. Selv om vi foreløpig ikke vil fremme forslag om et eget institutt, er det meget som taler for at den klinisk psykologiske spesialutdanning blir

organisert som en relativt autonom avdeling innenfor Psykologisk institutt - på linje med den foreslåtte ordning for pedagogisk psykologi.

Som bakgrunn for våre forslag om hvorledes denne avdeling skal oppbygges, vil vi sitere enkelte avsnitt fra ^{en} redegjørelse av januar 1965 om undervisningen i klinisk psykologi ved Københavns Universitet - forfattet av professoren i faget, dr. philos. Lise Østergaard.

"Undervisningen i disiplinen klinisk psykologi kan ikke kun gives på teoretisk basis, men må foregå i direkte forbindelse med psykologisk klinik. Med indførelsen af dette fag står man da for første gang i det filosofiske faktumet overfor at skulle etablere klinisk undervisning og at skulle indrette de nødvendige faciliteter hertil. Foruten den teoretiske, forelæsningsmæssige undervisning i faget klinisk psykologi vil det være nødvendigt at etablere en direkte klinisk undervisning... Denne undervisning kan ikke meddeles efter den traditionelle forelæsningsmodel, men må gives i form af direkte instruktion og vejledning af de studerende, individuelt eller i mindre grupper... der er tale om et undervisningsbehov på 3 niveauer: 1) den præ-kliniske undervisning (opøvelse i undersøgelsesmetodik, herunder psykologisk testing), 2) den kliniske undervisning (praktikant-kurserne), samt 3) den forskningsmæssige undervisning (specialeoppgaverne).

Det første led i undervisningen i klinisk psykologi omfatter den præ-kliniske undervisning... Inden den studerende skal tage det lange praktikantkursus, må han have modtaget instruktion; og gennem eget arbejde selv være fortrolig med de elementære psykologiske undersøgelsesmetoder, d.v.s. intelligensprøverne, personlighetsprøverne, samtaler, interviews o.l. Den studerende skal selvsagt ikke på dette niveau være i stand til at vurdere sådant undersøgelsesmateriale, men han skal være fortrolig med selve undersøgelsessituationen og kunne administrere det mest almindeligt anvendte testmateriale samt kunne føre en orienterende samtale. Kun gennem denne forberedelse kan praktikant-tjenesten straks fra begyndelsen give den studerende direkte erfaring med det kliniskpsykologiske arbejde. Disse øvelser i psykologisk undersøgelsesmetodik ... bør omfatte 3 øvelsesrekker: a) cognitive tests (herunder intelligensprøver), b) projektive tests (herunder personlighetsprøver), c) samtale-teknik. Da holdene ikke bør overstige 6-8 deltagere, vil der med ca. 50 studerende pr. år på dette niveau blive behov for ca. 20 hold pr. semester. Hver øvelsesrække vil strække sig over 3 ugentlige timer i et semester.

Det andet led i den kliniske uddannelse består af en række dels korte, dels kange praktikantkurser ... De lange praktikantkurser strækker sig over et fuldt semester og skal tages indenfor det af de anvendte områder, hvordi den studerende har valgt sit speciale... Praktikanterne skal her under vejledning udføre 7 timers dagligt klinisk arbejde...

Det tredje led i uddannelsen består af specialeoppgaverne. Inden den studerende kan indstille seg til den afsluttende eksamen, skal han have udarbejdet en selvstendig specialeafhandling. hensigten med denne del af studiet (er) at gjøre den studerende fortrolig med videnskapelig tenkemåde og metodik gjennom direkte erfaring. Denne del av studiet vil i like så høy grad som de 2 forannævnte kræve individuell vejledning af den enkelte studerende og kan ikke ydes i form af den traditionelle forelesningsmessige undervisning..."

Redegjørelsen konkluderer med at gjennomførelsen av de omtalte undervisningsmessige krav best kan ivaretas gjennom et eget institutt for klinisk psykologi som inneholder 3 avdelinger:

1) en avdeling for klinisk barnepsykologi, 2) en avdeling for klinisk voksenpsykologi og 3) en klinisk psykologisk forskningsavdeling.

De to førstnevnte avdelinger henviser til åpne psykologiske rådgivningsklinikker. København Universitets' Børnepsykologiske klinikk ble opprettet allerede i 1950, og den voksenpsykologiske klinikk i 1967. Den barnepsykologiske klinikk har p.t. følgende personale:

1 avdelingsleder (~~1 amanuensis~~), som er ansvarlig for klinikkenes daglige drift.

5 kliniske psykologer (amanuenser). Disse medarbeideres funksjon er først og fremst klinisk undervisning i form av supervisjon av kandidater og studenter, men de utfører også selv klinisk arbeid (undersøkelser og behandling).

1 sosialarbeider.

1 barnehagelærerinne.

- 1 fritidshjemplærer
- 5 sekretærstillinger
- 5 utdanningsstillinger for ferdige psykologkandidater
- 5 konsulent-stillinger (1 dag pr. uke) for medisinske spesialister (pediatri, nevrologi og psykiatri)

Planene for den voksenpsykologiske klinikk går ut på at denne på relativt kort tid skal utbygges til samme størrelsesorden som den barnpsykologiske. Forskningsavdelingen er derimot tenkt som en langt mindre enhet. Avdelingen består for øyeblikket av to personer, en avdelingsleder og en amanuensis, men man gjør regning med om kort tid å få nok en amanuensis knyttet til avdelingen.

Bakgrunnen for opprettelsen av de to klinikkavdelinger er følgende: På den ene side å gi fullverdige praksismuligheter for viderekomne studenter, og på den annen side - å gi muligheter for lærerne i klinisk psykologi til å vedlikeholde og perfektionere sine kliniske kunnskaper og ferdigheter. Professor Østergaard uttaler om dette siste poeng:

"Det er vilkårene for denne art af undervisning (klinisk psykologisk undervisning), at den kun kan gives på baggrund af en reelt fungerende klinik... De amanuenser, der knyttes til et institutt for klinisk psykologi vil således ikke kunne bruge al deres tid til undervisning, men må anvende en vesentlig del deraf til eget klinisk arbejde, dels for derigennem at opnå demonstrationsmateriale, dels for å sikre en forsvarlig behandling af de klienter, der er blevet undersøgt og observeret af de studerende."

Det bør altså tilføyes at de to psykologiske klinikker som er opprettet i København ikke er tenkt primært å dekke studentenes praksisbehov. Bare et mindretall av studentene får praksis og praksisveiledning ved klinikkene. Det er viktig å understreke dette, siden man ellers lett kan forestille seg de to klinikker som vesentlig

bemannet med halvstuderte studenter. Nettopp når det gjelder en psykologisk universitetsklinikk vil det måtte stilles de aller strengeste krav til faglig ekspertise og til en fullt forsvarlig saksbehandling. Man har således i København stort sett begrenset praktikantallet til en student pr. lærer, og man har lagt vekt på studentenes personlige forutsetninger for arbeidet ved klinikkene.

Vi har gitt en såpass inngående beskrivelse av studieordningen i København fordi vi foreslår et noenlunde tilsvarende opplegg i Bergen. Det bør her i parentes bemerkes at psykologiske klinikker inngår som naturlige ledd ved mange av psykologi departementene i USA, og at slike klinikker også vil se dagens lys i Oslo om kort tid - i forbindelse med innflyttingen av Psykologisk institutt i nybygget på Blindern.

Vårt eget opplegg adskiller seg fra København-planen ved at vi vil kreve lengre praksistid enn ett semester, samtidig som vi vil redusere noe på den ukentlige arbeidstid.

Spørsmålet om opprettelse av egne psykologiske rådgivningsklinikker er i noen grad et praktisk spørsmål. Hvis det innen et universitet eller i tilknytning til dette, foreligger vel-utbygde psykiatriske sykehus og klinikker, barnevernsklinikker, familierådgivningskontorer, studentrådgivningskontorer etc. og det foreligger muligheter for smidige samarbeidsordninger når det gjelder praksisplassering av studentene, kliniske arbeidsbetingelser for faglærerne med tilgang til klinisk demonstrasjonsmateriale osv. vil behovet for egne psykologiske klinikker i liten grad være tilstede.

Ved enkelte amerikanske psykiatriske universitetsinstitusjoner vil man finne egne psykologiavdelinger - ledet av en professor i klinisk psykologi, og med en stab av kliniske psykologer som deler sin tid mellom undervisning, forskning og klinisk arbeid (diagnostikk og terapi) med inneliggende og polikliniske pasienter. Man finner det samme mønster både ved barne-, ungdoms- og voksenpsykologiske institutter, og også ved nevrologiske-, og i noen grad ved indremedisinske-, avdelinger.

Det er ugjørlig på det nåværende tidspunkt å si hvilken utbyggingsramme som vil være mest hensiktsmessig i Bergen. Det foreligger forslag fra 1962 om å opprette en åpen barnevernsklinikk i Bergen, og det har også vært luftet tanker om å bygge ut en psykologisk rådgivningstjeneste blant studentene ved Universitetet. At det foreligger påtrengende behov for en styrkning av det psykiske helsevern understrekes av samtlige sakkyndige på området. Det kan således neppe herske tvil om at en voksen- og en barnpsykologisk klinikk vil fylle samfunnsmessige behov. Det bør her tilføyes at slike klinikker henvender seg til et noe annet pasientmateriale enn det som i alminnelighet blir fanget opp ved psykiatriske institusjoner. Det er her i første rekke snakk om klienter med lettere hjelpningsvansker og generelle livsproblemer, og ikke om mental sykdom i egentlig forstand. Man kunne forsåvidt godt tenke seg at de to nettopp omtalte klinikker ble opprettet som underavdelinger av Psykologisk institutt, eller evt. som selvstendige institusjoner med et styre bestående av representanter for Universitetet og de stedelige helsemyndigheter og med fastlagte statutter om at de skal tjene utdanningsmessige formål i klinisk psykologi, men, som nevnt ovenfor, finner vi det for øyeblikket nokså hensiktsløst å

foreslå bestemte løsningsforslag på dette området. Det vesentlige poeng vi nå står overfor er å angi en konkret plan om hvilke undervisningstilbud som bør inngå i en 2. avd. i klinisk psykologi og hvilke lærerkrefter som ^{er}påkrevet i denne forbindelse.

Vi forutsatte innledningsvis at det kliniske studium ville bli søkt av 12 studenter pr. semester. En gruppe på 12 studenter er en for stor gruppe for et innføringskurs i klinisk psykologisk arbeidsmetodikk, mens derimot en gruppe på 6 utgjør et gunstig antall. Med 6 timers klinikk-undervisning pr. uke (2 x 3 t.) vil den enkelte student, i løpet av et semester, få anledning til å undersøke en rekke kasus under faglig supervisjon, delta på stabskonferanser hvor de undersøkte kasus kommer opp til diagnostisk vurdering, og dernest få hjelp og veiledning ved utskrivningen av testjournaler og rapporter. Det forutsettes forøvrig på alle trinn at en kvalifisert lærer oppebærer det fulle kliniske ansvar for studentens faglige ytelser.

Når det gjelder fortsettelseskurset i klinisk arbeidsmetodikk som skal pågå under studentenes praksistermin - vil det være av uvurderlig betydning at dette blir ledet av samme faglærer som har ansvaret for det innførende kurset på området. Man vil på denne måte oppnå en slags tutor-preget undervisning også i klinisk psykologi, et område hvor denne undervisningsform er særlig velognet og ønskelig. Fortsettelseskurset bør omfatte ca. 4 timers undervisning i uken. Det kan her blir snakk om til tider å dele opp kursgruppen i mindre enheter. Også når det gjelder det avsluttende eksamenskollokvium er det rimelig å gjøre bruke av samme faglærer. Undervisningstidens lengde kan imidlertid i dette siste semester settes til 2 timer pr. uke.

Vi har være inne på at faglærerne i klinisk psykologi bør arbeide innenfor en klinisk institusjon og selv til daglig ha kontakt med kliniske problemstillinger. Det er rimelig at disse faglørere i tillegg til sitt arbeid med metodikk-kursene, også er engasjert i individuelt supervisjonsarbeid av de studenter som har sin praksistid ved samme institusjon. Dette bør kanskje fortrinnsvis være studenter som ikke er deltagere på faglærerens eget kursprogram.

Det er ønskelig at studentene i sin praksistid har krav på to timers individuell supervisjon pr. uke. Forutsatt at faglæreren blir pålagt å gi supervisjon til to studenter pr. semester vil hans undervisningsbyrde over en 4 semesters periode bli som følger:

1. termin:	Innføringskurs	2 x 3t = 6t	
	Individuell supervisjon	2 x 2t = <u>4t</u>	10 t
2. termin:	Fortsettelseskurs	2 x 2t = 4t	
	Individuell supervisjon	2 x 2t = <u>4t</u>	8 t
3. termin:	Fortsettelseskurs	2 x 2t = 4t	
	Individuell supervisjon	2 x 2t = <u>4t</u>	8 t
4. termin:	Eksamenskollokvium	1 x 2t = 2t	
	Individuell supervisjon	2 x 2t = <u>4t</u>	<u>6 t</u>
	Sum (fire semester)		32 t ====

Dette gir en gjennomsnittlig undervisningsbyrde på 8 t. pr. uke pr. semester.

Når det gjelder studentenes øvrige undervisningstilbud bør dette omfatte to forelesningsrekker av 2 t. pr. uke i 1. avsnitt av 2. avd. (forelesninger som dekker tilgrensende fagområder), individuell supervisjon 2 t. pr. uke under praksistiden i 2. og 3. avsnitt, og deltagelse i et forskningsseminar 2 t. pr. uke i 4. avsnitt.

Studentene bør i denne siste del av studiet ha anledning til å velge mellom seminarer som dekker ulike emneområder, slik at de kan få hjelp og støtte til å forfølge egne problemstillinger i utarbeidelsen av deres spesialoppgave. For å dekke denne seminarvirksomhet vil vi foreslå opprettet et professorat i generell klinisk psykologi og et dosentur i klinisk nevropsykologi. Det forutsettes at begge disse personer også trekkes inn i kursundervisningen i arbeidsmetodikk i form av åpne forelesninger som kan samle alle studenter som er engasjert i klinisk psykologisk utdanning. De bør begge pålegges å yte i gjennomsnitt minst en times undervisning pr. uke på dette felt og dernest lede to parallelle forskningsseminar hver på 2 t. pr. uke. På noe lengere sikt kan det muligens vise seg ønskelig å øke bredden i tilbudet av forskerundervisning til studentene ved å opprette et par dosent II stillinger for kvalifiserte psykologer som sitter i ledende stillinger innenfor ulike medisinske spesialavdelinger i Bergens-området. Vi vil imidlertid på det nåværende tidspunkt ikke fremme noe forslag i denne retning.

Vi er hermed kommet frem til det punkt hvor det lar seg gjøre å sammenfatte hvilke stillingsbehov som er nødvendige for å få opprettet det klinisk psykologiske spesialstudium.

For å dekke behovet for lærere i klinisk arbeidsmetodikk vil det trenge 8 stillinger. I tråd med opplegget ved København Universitet vil vi foreslå at 2 av de 8 stillinger blir utlyst som avdelingsleder-(1. amanuensis-)stillinger, og 6 av de 8, som amanuensis I stillinger. Når det gjelder de to førstnevnte stillinger må det stilles krav om godkjent spesialistkompetanse

i klinisk psykologi. En vil her måtte legge større vekt på klinisk enn på vitenskapelige kvalifikasjoner.

Videre er det et behov for 6 hjelpelærerstillinger. Av disse vil to bli nyttet til å dekke undervisning (dvs. forelesninger) i tilgrensende fagområde, og 4 til å dekke praksisveiledning av de av studentene som ikke får denne via de faste faglærere.

Til slutt vil det, som sagt, være behov for et professorat og et dosentur i henholdsvis generell klinisk psykologi og klinisk nevropsykologi. De to sistnevnte stillingene bør gis meget høy prioritet endog i første fase av utbyggingen av 1. avd. studiet - siden de er viktige for utviklingen av et vitenskapelig klinisk psykologisk miljø i Bergen, et miljø som neppe kan skapes på under en 3-4 års periode. Også de to 1. amanuensis-stillinger må gis den høyeste prioritet siden disse stillinger er tenkt å danne grunnlaget for utbyggingen av klinisk psykologiske avdelinger - enten dette skal skje gjennom opprettelse av nye klinikker eller gjennom de eksisterende psykologiske institusjoner ved Haukeland sykehus.

Når det gjelder studentenes undervisningstilbud i 2. avd. klinisk psykologi - vil dette i 1. avsnitt bestå av 10 timer pr. uke, i 2. og 3. avsnitt av 6 timer pr. uke og i 4. avsnitt av 4 timer pr. uke.

Med samme begrunnelse som tidligere vil vi foreslå at det på noe lengere sikt blir opprettet en vitenskapelig assistentstilling innen hver av de tre hovedområdene innen 2. avd. studiet. Det vil i tillegg til dette bli behov for 2 laborant-stillinger innenfor området klinisk nevropsykologi. Også disse stillinger med sikte på å styrke den forskningsmessige virksomhet.

Embetseksamen i samfunnsvitenskap

Vi har tidligere foreslått at det bør gis anledning til å ta sosialpsykologi mellomfag og samfunnspsykologi hovedfag innen rammen av cand.polit.-studiet. Nedenfor følger en kort skisse av hvilke undervisnings- og stillingsbehov som er tilstede på disse to områder.

Sosialpsykologi mellomfag

Denne eksamen forutsettes å kunne tas på grunnlag av ca. ett semesters studier etter psykologi grunnfag. Vi har antatt av sosialpsykologi mellomfag vil bli et relativt populært fag blant studenter som sikter mot en samfunnsvitenskapelig embetseksamen, og at det til enhver tid vil være ca. 24 studenter i faget.

Undervisningsbehovet for denne studentgruppe vil kunne dekkes gjennom et ett semesters seminar på 2 t. pr. uke og en forelesningsrekke på 2 t. pr. uke i generell sosialpsykologi. Forutsatt at seminaret begrenses til 12 deltagere, - vil det sannsynligvis bli behov for 2 paralleltløpende seminarer. All undervisning til sosialpsykologi mellomfag skulle således kunne gjennomføres ved opprettelse av en lektorstilling på området.

Samfunnspsykologi hovedfag

Samfunnspsykologi hovedfag skal normalt kunne avlegges ca. 3 semester etter sosialpsykologi mellomfag. Vi har antatt at bare et relativt lite antall studenter vil være interessert i å ta denne eksamen som ledd i et cand.polit.-studium. Vi har anslått antallet av nye studenter som søker til studiet til 4 pr. semester, og at det samlede antall studenter til enhver tid derfor vil være begrenset til ca. 12.

Det er mulig at de nye studenter i samfunnspsykologi hovedfag vil kunne ha utbytte av å følge endel av undervisningen i 1. avd. 2 avsnitt av embetstudiet i psykologi, og også gjennomgå kurset i eksperimentell sosialpsykologi i 1. avd. 3 avsnitt.

En viktig del av undervisningen for hovedfagsstudentene i samfunnspsykologi vil bestå i seminarvirksomhet. Vi tenker oss denne virksomhet dels som et fortløpende forsknings- eller hovedoppgaveseminar (2 t. pr. uke) som studentene kan delta i de to siste semestrene av studiet, og dels som et vanlig oppgaveseminar hvor det blir tatt opp til drøfting sentrale tematiske problemstillinger innenfor grenseområdet mellom psykologi og samfunnsvitenskapene. De to seminarer bør ledes av en professor i samfunnspsykologi. Vedkommende bør også stå som hovedansvarlig for opplegget av sosialpsykologi mellomfag, og i noen grad delta i undervisningen på dette nivå. Det vil til gjengjeld være naturlig at lektoren i sosialpsykologi trekkes inn i undervisningen av hovedfagsstudentene.

For å unngå at studenter som ikke er kvalifisert til å bli opptatt i embetstudiet i psykologi - søker seg en ufullstendig og ikke kompetansegivende psykologutdanning gjennom samfunnspsykologi hovedfag, vil en foreslå at opptakskriteriene til sistnevnte studium til enhver tid settes lik de krav som stilles ved embetsstudiet, evt. med tilleggspoeng for relevant praksis og eksamener/ (f.eks. fra sosialskole).

Med samme begrunnelse som tidligere vil vi foreslå at professoren i samfunnspsykologi får seg tillagt en vitenskapelig assistentstilling i faget.

Sammendrag

Den samlede stillingsplan for fullt utbygde psykologistudier i Bergen ser slik ut:

Forberedende prøve

1 lektorat
1½ hjelpelærer

Psykologi grunnfag

5 lektorer
½ hjelpelærer

Embetsstudiet i psykologi (samt magistergrad i psykologi)

1. avd., 1. avsnitt

1 professor i fysiologisk psykologi
3 lektorer
1 hjelpelærer

1. avd.; 2. avsnitt

1 professor i kognitiv psykologi
1 dosent i psykometri
2 lektorer

1. avd., 3. avsnitt

1 professor i sosialpsykologi
2 lektorer
1 hjelpelærer

1. avd., 4. avsnitt

1 professor i personlighetspsykologi
2 lektorer
1 hjelpelærer

1. avd., 5. avsnitt

1 professor i personlighetspsykologi
1 lektor
1 amanuensis
2 hjelpelærere

1. avd., 6. avsnitt

Samme lærerkrefter som ovenfor

Magistergrad i psykologi

Samme lærerkrefter som ovenfor

2. avd.: organisasjonspsykologi

1 dosentur
1 lektor
4 hjelpelærere

2. avd.: pedagogisk psykologi

1 professor
1 lektor
2 amanuenser
2 hjelpelærere

2. avd.: klinisk psykologi

1 professor
1 dosent (klinisk nevropsykologi)
2 l.amanuenser
6 amanuenser
6 hjelpelærere

Embetstudiet i samfunnsvitenskap

Sosialpsykologi mellomfag

1 lektor

Samfunnspsykologi hovedfag

1 professor.

I tillegg til disse stillingene vil det bli behov for 1 laborant I (1. avd., 1. avsnitt), 1 laboratorietekniker og 1 laboratorieassistent (1. avd., 5. avsnitt), 2 laboranter (2. avd., nevropsykologi), 8 vitenskapelige assistenter, 1 instituttsekretær, 2 kontorfullmektiger og 7 kontorassistenter.

De oppførte stillinger faller i følgende kategorier:

Professorater	8
Dosenturer	3
l. amanuenser	2
Lektorater	19
Amanuenser I	8
Hjelpelærere	19
Laboratorieteknikere	1
Laborant I	1
Laborant II	2
Laboratorieassistent	1
Vitenskapelige assistenter ..	8
Instituttsekretær	1
Kontorfullmektiger	2
Kontorassistenter	7

Hvis vi fra stillingslisten trekker hjelpelærerstillinger og stillinger som ikke direkte er engasjert i undervisningen - kommer vi frem til et totaltall på 40 stillinger. Hvis vi herfra utelater lektorstillinger som er engasjert til å forestå psykologiundervisningen til forberedende prøver i filosofi - blir tallet 39, og det er dette tall som må sees i sammenheng med at en gjør regning med å dekke undervisningsbehovet til en gruppe på 400 studenter. Dette gir et lærer/student-forholdstall på ca. 1:10. Det må tilføyes at tallet forutsetter et større antall hjelpelærere og også noen tekniske stillinger. Til tross for dette skulle en anta at studiets kostnadsnivå ville ligge utbetydelig over de filologiske studier, og på et lavere nivå enn det medisinske studium, et studium det på mange måter er mest relevant å foreta sammenligninger med - i alle fall når det gjelder embetsstudiet i psykologi.

Hvis vi holder vit, assistenter og hjelpelærerstillinger utenfor, finner vi et forholdstall mellom lærerstillinger og laboratorie/kontorpersonale på 1:0,375.

Som det fremgår har vi ført opp en instituttsekretær og to kontorfullmektiger på stillingslisten. Disse tre overordnede stillinger vil være helt påkrevet hvis man skal nakte å gjennomføre det foreslåtte, meget kompliserte studieprogram. De rent administrative oppgaver innen et institutt med ca. 40 fulltidsansatte faglærere og 400 studenter vil anta store dimensjoner.

Vi har tidligere ved flere anledninger antydnet at de forskjellige tematiske enheter av studiet bør bli organisert som relativt autonome avdelinger. Psykologisk institutt vil i dette tilfelle komme til å bestå av følgende 11 seksjoner eller avdelinger:

1. Almen psykologi (forb.pr. + grunnfag)
2. Generell fysiologisk psykologi (1. avd., 1. avsnitt)
3. Generell kognitiv psykologi (1. avd., 2. avsnitt)
4. Psykometri (1. avd., 1 og 2. avsnitt)
5. Eksperimentell sosialpsykologi (1. avd., 3. avsnitt)
6. Kogn. personlighetspsykologi (1. avd., 4. avsnitt)
7. Som. personlighetspsykologi (1. avd., 5. avsnitt)
8. Organisasjonspsykologi (2. avd.)
9. Pedagogisk psykologi (2. avd.)
10. Klinisk psykologi (2. avd.)
11. Samfunnspsykologi (samf.vit. mellomf. + hovedfag).

Bortsett fra den første avdelingen forutsettes det at alle de resterende vil ha som leder enten en professor eller dosent. På noe lengere sikt kan en altså tenke seg Psykologisk institutt som et eget Psykologisk fakultet - hvor de enkelte avdelinger får status som institutter med egne bestyrerstillinger og egne annua. Selv om dette kanskje er en urealistisk fremtidsdrøm, er det meget som taler for tanken om å opprette semiautonome avdelinger innen instituttet, siden den psykologiske vitenskap i dag - som påpekt tidligere - er så flerdimensjonal og områdespesialisert at det er ganske umulig for en og samme person hverken å ha detaljert overblikk over faget som helhet eller inneha vitenskapelig kompetanse på alle delområder.

Dette siste poeng har betydning for utlysningen av stillinger i faget, såvel som for sammensetningen av evt. sakkyndige bedømmelseskomiteer.

Vi har foreløpig ikke gått inn på spørsmålet om hvilke rombehov som vil melde seg ved innføringen av videregående psykologistudier i Bergen, og heller ikke om hvilke utstyrsbevilgninger som vil bli nødvendig.

En har nedenfor satt opp et anslag over rombehov - idet en påny har tatt utgangspunkt i de forskjellige underavdelinger som er beskrevet ovenfor:

Avd. 1: 6 lektorkontorer

1 kontor for gjesteforelesere, evt. gjesteprofessor

1 kontor for instituttsekretær

1 ekspedisjonskontor (for kontorassistent)

1 bibliotek

1 forelesningsrom (for ca. 120 studenter)

1 seminarrom (for ca. 15)

+ lesesal plass for ca. 120 grunnfagsstudenter.

Avd. 2: 1 professor-kontor

2 lektorkontorer

1 skrivekontor

1 stud.mag.art. kontor

1 forskningslaboratorium

1 undervisningslaboratorium m/oppbevaringsrom for utstyr

1 lesesal for 24 studenter

Avd. 3: 1 professorkontor

2 lektorkontorer

1 vit.ass./stip.kontor

1 stud.mag.art. kontor

1 skrivekontor

1 kursrom (plass til ca. 15)

1 seminarrom (plass til ca. 30)

1 eksperimentalrom

7 øvelsesrom

1 lagerrom for utstyr

1 lesesal for 24 studenter.

Avd. 4: 1 dosentkontor
1 lektorkontor
1 vit.ass./stip.kontor
1 stud.mag.art. kontor
1 klasserom for statistikkundervisning(plass til ca. 15)

Avd. 5: 1 professorkontor
2 lektorkontorer
1 vit.ass./stip. kontor
1 skrivekontor
1 stud.mag.art. kontor
1 kursrom (plass til ca. 15)
1 seminarrom (plass til ca. 30)
1 eksperimenta~~l~~rom
7 øvelsesrom
1 lagerrom for utstyr
1 lesesal for 24 studenter

Avd. 6: 1 professorkontor
2 lektorkontorer
1 vit.ass./stip. kontor
1 skrivekontor
1 stud.mag.art. kontor
1 kursrom (plass til ca. 15)
1 seminarrom (plass til ca. 30)
1 eksperimenta~~l~~rom
6 øvelsesrom
1 lagringsrom for utstyr
1 lesesal for 24 studenter

Avd. 7: 1 professorkontor
1 lektorkontor
1 amanuensiskontor
2 vit.ass./stip. kontor
1 skrivekontor
1 stud.mag.art. kontor
2 eksperimenta~~l~~-rom
1 kontrollrom
1 data-analyserom (lab.ass. kontor)

6 øvelsesrom
1 lagringsrom for utstyr
1 verkstedsrom for lab.tekniker
1 seminarrom (plass til ca. 30)
1 kursrom (plass til ca. 15)
1 lesesal for 24 studenter

Avd. 8: 1 dosentrom
1 lektorrom
1 skriverom, evt. stip.kontor
1 seminarrom (plass til ca. 16)
4 arbeidsrom for 2. avd. stud.

Avd. 9: 1 professorrom
1 lektorrom
2 amanuensisrom
1 vit.ass./stip. kontor
1 skrivekontor
1 seminarrom (plass til ca. 16)
4 arbeidsrom for 2. avd. studenter

Avd. 10: 1 professorkontor
1 dosentkontor
2 l. amanuensiskontorer
6 amanuensiskontorer
1 hjelpelærerkontor
3 vit.ass./stip.kontorer
1 **nevropsykologisk** laboratorium
3 skrivekontorer
6 arbeidsrom for 2. avd. studenter
1 lesesal for 24 studenter
1 seminarrom for ca. 12
1 forelesningsrom for 48

Avd. 11: 1 professorkontor
1 lektorkontor
2 vit.ass./stip. kontorer
1 skrivekontor
1 seminarrom for ca. 12
1 mellomfagslesesal for ca. 16
1 hovedfagslesesal for ca. 12.

Etter nøye overveielser er en kommet til at avd. 2 og 3 bør kunne gjøre bruk av de samme undervisningsrom (kurs- seminar-, eksperimental- og øvelsesrom), og at det samme er tilfelle for avd. 4 og 5 når det gjelder de dobbeltoppførte undervisningsrom under disse avdelinger.

Behovet for vitenskapelige utstyr beløper seg tilfølgende anslagsvise beløp:

avd. 2	Kr.	550.000
avd. 3	"	50.000
avd. 4	"	50.000
avd. 5	"	50.000
avd. 6	"	100.000
avd. 7	"	700.000
avd. 8	"	10.000
avd. 9	"	20.000
avd. 10	"	60.000
avd. 11	"	<u>10.000</u>
	Kr.	1.600.000
		=====

I tillegg til dette kommer bokutgifter til hovedfagslesesaler og instituttbibliotek. En vil anslå at man her står overfor et påkrevet investeringsbehov på kr. 200.000. Beløpet fordeles seg med kr. 50.000 på instituttbiblioteket og kr. 15.000 på hver av de 10 avdelings- eller hovedfagslesesaler. Sistnevnte beløp er fremkommet ut fra ønsket om å utstyre disse med en samling på ca. 200 håndbøker og sentrale lærebøker. En har videre gjort regning med en gjennomsnittspris på kr. 75 pr. bok. Når det gjelder den generelle opprustning av instituttbiblioteket, har en tatt utgangspunkt i "The Harvard List of Books in Psychology" - en liste over bøker som anbefales som grunnstamme for oppbygging av psykologiske instituttbiblioteker. Listen omfatter ca. 700 bokreferanser.

Fremdriftsplan for utbygging av psykologistudiet

Vi har i det foregående kapitel skissert hvilke behov som er tilstede med hensyn til stillinger, romforhold, utstyrs- og litteraturinvestering for et fullt ferdig psykologistudium i Bergen. Noen av de oppførte stillinger eksisterer allerede i dag og noen er oppført på Universitetets budsjettforslag for 1969. Det samme er tilfelle med utstyr, litteratur og romforhold. Selv om et videregående psykologistudium enda ikke er kommet igang, foreligger det ressurser og planer som gjør den videre utbygging mindre krevende enn man vil få inntrykk av gjennom lesning av de oppstilte behovsoppgaver.

Psykologisk institutt disponerer for øyeblikket følgende/faste stillinger:

- 1 professor
- 1 dosent
- 3 lektorer
- 1 vit.ass.
- 1 kontorassistent.

I tillegg til disse stillinger har man nylig fått innvilget ett lektorat fra 1/1 1968. På Fakultetsrådets budsjettforslag for 1969 er oppført:

- 1 professorat
- 2 lektorer
- 1 amanuensis
- 1 laboratorietekniker
- 1 laboratorieassistent
- 1 kontorassistent.

Forutsatt at disse stillinger faktisk blir innvilget, vil man sommeren 1969 ha 11 vitenskapelige stillinger og 4 teknisk/kontormessige stillinger.

Når det gjelder romforhold disponerer **Psykologisk institutt** for øyeblikket:

- 2 professorkontorer
- 7 lektor/vit.ass. kontorer
- 1 ekspedisjonsrom
- 1 lesesal for ca. 24 studenter
- 1 seminarrom for ca. 24
- 1 kontrollrom
- 2 eksperimentalrom
- 1 dataanalyserom
- 6 øvelsesrom
- 1 oppbevaringsrom for utstyr

Også på dette område finner man altså en rudimentær behovsdekning. Flytter vi blikket til utstyrbehovet fremkommer følgende avlastninger:

Utstyrbevilgning 1967	kr. 200,000
Utstyrbevilgning 1968	<u>" 100,000</u>
Sum	kr. 300,000
	=====

Endelig må nevnes følgende ekstraordinære boksamlingsbevilgninger:

1968	kr. 9.000,-
1969	<u>" 7.200,-</u>
Sum	kr. 16.200,-
	=====

Det er riktig at disse beløp ikke monner vesentlig i forhold til de oppstilte behov, men de representerer i alle fall et visst startgrunnlag.

Det sier seg selv at man ikke har de fornødne ressurser for øyeblikket til å starte et fagpsykologisk utdanningsprogram. En har imidlertid et par hjørnesteiner til et slikt program, og ved hjelp av en større ekstraordinær bevilgning skulle det ikke være

umulig å oppta de første studenter til et embetsstudium i psykologi fra høsten 1968. En tenker seg her et studentkull på halvparten av det antall som er tenkt å utgjøre normalkapasiteten når studiet er ferdig utbygd. Forutsatt at vi for noen semestre fortsetter å oppta dette antallet, vil man i Bergen i alle fall ha etablert et psykologistudium som vil ta hånd om de studenter som kvalifiserer seg til studiet gjennom sin grunnfagseksamen i Bergen. Dette representerer selvsagt en umiddelbar avlastning av Oslo.

En gjør regning med at når det blir kjent at det foreligger mulighet for å avlegge embetseksamen i psykologi i Bergen - vil det snart oppstå press fra studenter i Oslo om å fortsette sine studier i Bergen. Man kan derfor allerede nå stille spørsmålet om fra hvilket tidspunkt studiekapasiteten i Bergen kan bli økt til den foreslåtte størrelsesorden - slik at psykologistudiet kan bli prinsipielt åpent for kvalifiserte og motiverte studenter. Svaret på dette avhenger i høy grad av bevilgningene, men også av mulighetene for å få besatt de undervisningsmessige nøkkelstillinger med kompetente fagfolk.

Den mest hensiktsmessige fremgangsmåte vil i denne forbindelse være at man satset på opprettelsen av de aller fleste ^{av} lærerstillingerene allerede fra starten, slik at man raskt kunne få oversikt over hvor det er behov for spesielle rekrutteringstiltak og stipendicordninger. Det bør her nevnes at oppbyggingen av laboratorier og forskningsmiljøer er en meget tidskrevende prosess og at slike miljøer er en forutsetning for å komme igang med avansert undervisning. Skjønnsmessig vil en anslå etableringstiden til 2 til 3 år.

Sistnevnte synspunkt kan utlegges som en påstand om at det vil være urasjonelt og uønsket å ta opp studenter for videregående psykologi-utdanning allerede fra høsten 1968. To forhold tilsier at dette kan la seg forsvare. Det finnes allerede i Bergen lærerkrefter som kan dekke undervisningen for et mindre antall studenter i 1. og 2. avsnitt av 1. avd. - forutsatt at man er villig til improvisasjon og til å trekke lærerkrefter bort fra annen undervisning, undervisning som man imidlertid har grunn til å tro kan bli opprettholdt gjennom ekstraordinære tiltak. Det annet moment som kommer inn i bildet er at man har fått tilsagn om å få benytte bibliotek (lesesal) og undervisningslaboratoriet ved de Prekliniske institutter til kurset i generell fysiologisk psykologi. Uten et slikt tilsagn ville det ha vært ganske ugjørlig å foreslå psykologistudiet satt igang fra høsten 1968. En har videre fått forsikring om at man kan gjøre regning med å få benytte de nevnte romforhold for minimum 5 til 6 år. En konsekvens av denne overenskomst er at man også vil kunne benytte seg av eksisterende utstyrsenheter slik at investeringsbehovet for utstyr de nærmeste år for 1. avd., 1. avsnitt vil kunne reduseres fra anslagsvis kr. 550.000 til kr. 150.000.

En vil foreslå et utbyggingsprogram som gjør det naturlig å regne med at det semestervise opptak av nye studenter vil kunne økes fra 12 til 24, fra og med høsten 1969. Dette impliserer at vi allerede høsten 1972 vil ha 132 ordinære studenter i 1. avd. av studiet og 12 studenter i 2. avd. eller i magistergradsstudiet. Det bør understrekes at vi her benytter betegnelsen ordinære studenter. Dette har sin bakgrunn i at det sannsynligvis vil

bli mulig å avlaste Oslo med et mindre antall 2. avd. studenter før dette tidspunkt - forutsatt at man kan få bygget opp de nødvendige undervisningsressurser for 2. avd. studiet i Bergen. Klasse blir belagt fullt ut med egne studenter. Man kan forev tenke seg at tilsvarende avlastningsordninger i noen grad kan bli mulig for obligatoriske metodekurs innen 1. avd.

En har på neste side skissert opp en fremdriftsplan når det gjelder opprettelsen av nye stillinger.

Som det fremgår av tabellvekket tar en sikte på å få samtlige stillinger utlyst og besatt før høsten 1972, dvs. før de fulle studentkull begynner å rykke inn i 2. avd. av studiet.

Fremdriftsplanen forutsetter ekstraordinære bevilgninger til opprettelse av flere nye stillinger allerede fra 1. juli 1968.

De stillinger det gjelder er følgende:

Fem professorater

- 1 professorat i psykologi med særlig plikt til å forelese i generell fysiologisk psykologi.
- 1 professorat i psykologi med særlig plikt til å forelese i generell kognitiv psykologi.
- 1 professorat i psykologi med særlig plikt til å forelese i sosialpsykologi.
- 1 professorat i psykologi med særlig plikt til å forelese i personlighetspsykologi.
- 1 professorat i psykologi med særlig plikt til å forelese i klinisk psykologi.

Étt dosentur

- 1 dosentur i psykologi med særlig plikt til å forelese i klinisk nevropsykologi.

Forslag om stillingsetableringer for fremtidige budsjett-terminer

Stilling	Disp. idag	Ordinært 1968	Ekstraordin. 1968	1969	1970	1971	1972
torat (forb.pr.)				x			
torat (gr.f.)	x						
torat (gr.f.)	x						
torat (gr.f.)	x						
torat (gr.f.)		x					
torat (gr.f.)				x			
torassistent	x						
f. (fysiol.ps.)			x				
torat (fys.ps.)			x				
torat (fys.ps.)			x				
torant (fys.ps.)			x				
tororass.			x				
tornt (psykometri)	x						
toror (psykometri)			x				
torlass. (psykometri)	x						
tororass.			x				
f. (kogn.psyk.)			x				
toror (kogn.psyk.)			x				
toror (kogn.psyk.)			x				
torlass. (kogn.psyk.)			x				
tororass.			x				
f. (sosialpsyk.)			x				
toror (sosialpsyk.)			x				
toror (sosialpsyk.)			x				
torlass. (sosialpsyk.)			x				
tororass.			x				
f. (pers.psyk.)			x				
toror (pers.psyk.)			x				
toror (pers.psyk.)					x		
torlass. (pers.psyk.)					x		
tororass.			x				
f. (pers.psyk.)	x						
toror (pers.psyk.)					x		
toromensis (pers.psyk.)				x			
torlass. (pers.psyk.)				x			
torotekn. (pers.psyk.)				x			
torlass. (pers.psyk.)				x			
tororfullmektig				x			

Stilling	Disp. idag ¹⁾	Ordinært 1968	Ekstraordin. 1968	1969	1970	1971	1972
ant (org.psyk.)					x		
tor (org.psyk.)						x	
f. (ped.psyk.)				x			
tor (ped.psyk.)						x	
tanuenser (ped.ps.)					x		
lass. (ped.psyk.)						x	
ontorass.					x		
f. (klin.psyk.)			x				
ant (klin.nevrops.)			x				
tan. (klin.psyk.)			x				
tan. (klin.psyk.)			x				
tan. (klin.psyk.)					x		
tan. (klin.psyk.)						x	
tan. (klin.psyk.)							x
laboranter (kl.ps.)					x		
lass.					x		
ontorass.			x				
torfullm.					x		
torass.							x
f. (samfunnspsyk.)					x		
torat (sos.psyk.)					x		
lass.						x	
ontorass.					x		
tituttsekretær			x				
torassistent					x		

- 1) De to nåværende hovedstillinger ved instituttet er ikke område spesifisert. Ved områdespesifiseringen nedenfor har en plassert disse stillinger dels etter innehaverens interessefelt og dels etter hvor stillingene hører hjemme i den videre utbyggingsplan.

Åtte lektorater

- 1 lektorat i fysiologisk psykologi
- 1 lektorat i fysiologisk psykologi
- 1 lektorat i psykometri
- 1 lektorat i kognitiv psykologi
- 1 lektorat i kognitiv psykologi
- 1 lektorat i sosialpsykologi
- 1 lektorat i sosialpsykologi
- 1 lektorat i personlighetspsykologi

To amanuenser

- 1 l.amanuensis i klinisk barnpsykologi
- 1 l.amanuensis i klinisk voksenpsykologi

To vitenskapelige assistenter

- 1 vit.ass. i generell kognitiv psykologi
- 1 vit.ass. i sosialpsykologi

Fem teknisk/administrative stillinger

- 1 instituttsekretær (l.kl. 17)
- 1 laborant I i fysiologisk psykologi
- 3 kontorassistenter

Videre forutsetter planen at Fakultetsrådets budsjett for 1969 - hva gjelder stillinger ved Psykologisk institutt - forblir utbeskåret av Det akademiske kollegium, av Departement og Storting.

Med henblikk på 1970 forutsetter planen at det over ordinære bevilgninger blir besluttet opprettet følgende stillinger ved Psykologisk institutt:

- 1 professorat (samfunnspsykologi)
- 1 dosentur (organisasjonspsykologi)
- 3 lektorater
- 4 amanuensisstillinger
- 2 vitenskapelige assistentstillinger
- 2 laborantstillinger
- 3 kontorassistentstillinger

For 1971 regner en dessuten med følgende nye stillinger:

- 2 lektorater
- 2 amanuensisstillinger
- 2 vitenskapelige assistentstillinger.

Og endelig for 1972:

- 2 amanuensisstillinger
- 1 kontorassistentstilling.

En har hittil holdt behovet for hjelpelærergajser utenfor oppstillingene. Dette behov kan for de nærmeste år anslås til følgende:

1968	5	1972	9
1969	2½	1973	16
1970	6	1974	19
1971	7	1975	19

Vi vil vende tilbake til de vitenskapelige utstyrsbehov.

Vi har anslått det totale utstyrsbehov til kr. 1.600.000, men vi har også nevnt at endel av dette beløp allerede er bevilget (kr. 300.000), og at en dessuten for de nærmeste år gjør regning med å kunne benytte endel eksisterende utstyr ved De prekliniske institutter. I tillegg til dette er det endel utstyrsenheter (f.eks. testutstyr) som det først vil bli behov for ved utbyggingen av de avsluttende ledd i studiet. En vil følgelig fremsette følgende budsjettforslag for de nærmeste 3 år:

Utstyrsbudsjett/ ^{ekstra} 1968	Kr. 750.000,-
Utstyrsbudsjett 1969	" 100.000,-
Utstyrsbudsjett 1970	" <u>50.000,-</u>

Kr. 900.000,-

=====

En vil på ny gjøre oppmerksom på at det pr. 1970 vil stå til rest kr. 400.000,- som det først vil bli behov for i det øyeblikk man ikke lenger kan gjøre bruk av laboratorieressursene ved De prekliniske institutter.

Vi har tidligere antydnet at det vil være behov for en bokbevilgning til et samlet beløp av kr. 200.000, hvorav kr. 50.000 vil gå til en generell opprustning av instituttbiblioteket. Fra ovennevnte beløp kan fratrekkes kr. 16.200 som er blitt bevilget særskilt over inneværende og kommende budsjett-termin. Det bør her også tilføyes at på Fakultetsrådets budsjettforslag for 1969 er avsatt kr. 21.000 til oppbygging av instituttbiblioteket, og at det samme beløp er foreslått avsatt for 1970. I nevnte budsjettforslag er også tatt med et beløp på ca. kr. 10.000 til innkjøp av håndbøker ved psykologisk hovedfagslesesal i HF-bygget. Fratrekkes ovennevnte beløp gjenstår et investeringsbehov på ca. kr. 130.000. En vil foreslå at kr. 100.000 blir oppført på det ekstraordinære budsjett for 1968, og at det resterende beløp blir innarbeidet i de ordinære budsjett for 1970 og 1971.

Det siste spørsmål som trenger avklaring, er hvilke rombehov som vil gjøre seg gjeldende ved innføringen av videregående psykologistudier.

Vi har antydnet at rombehovene for mesteparten av 1. avd., 1. avsnitt kan bli løst på De prekliniske institutter. Vi har også antydnet at 2. avd. organisasjonspsykologi etter all sannsynlighet kan integreres og innpasses rommessig ved Institutt for arbeidspsykologi og personalforvaltning ved Norges Handelshøyskole. Når det gjelder 2. avd. klinisk psykologi, har vi holdt spørsmålet åpent om dette bør få sin plass innenfor de psykiatriske

klinikker ved Haukeland sykehus (f.eks. ved en omlegging av den ungdomspsykiatriske avdeling) eller om det vil være hensiktsmessig å etablere mer frittstående psykologiske klinikker. Dette er spørsmål som bør avklares i løpet av relativt kort tid, men som samtidig vanskelig kan få den nødvendige avklaring før man er i stand til rent konkret via en prøveordning, å høste erfaring om hvorledes en psykologisk avdeling kan fungere og innpasses i det psykiatriske universitetsmiljø. Denne prøveordning må selvsagt etableres før innsiget av studenter i 2. avd. klinisk psykologi begynner å gjøre seg gjeldende. En har forøvrig tatt spesielt hensyn til denne saken på det ekstraordinære stillingsbudsjett for 1968.

Vi har tidligere vært inne på at de eksisterende romforhold ved Psykologisk institutt - med mindre utvidelser - kan by på tidsmessige lokaliteter til 1. avd., 4. og 5. avsnitt. De utvidelser som er nødvendige, omfatter 1) en lesesal med plass til ca. 24 studenter, og 2) et par arbeidsrom for magistergradsstudenter (et behov som først vil gjøre seg gjeldende om ca. 3 år).

Våre rommessige problemer begrenser seg dermed til hva vi tidligere har kalt for avd. 1 (almenpsykologi), avd. 3 (generell kognitiv psykologi), avd. 4 (psykometri), avd. 5 (eksperimentell sosialpsykologi), avd. 9 (2. avd. pedagogisk psykologi) og avd. 11 (samfunnspsykologi).

En vil anse det som en stor fordel at avd. 1 blir beliggende i nær tilknytning til Sydneshaugen (fortrinnsvis i HF-bygget) siden all grunnfagsundervisning er tenkt å foregå på dette sted.

Det vil forøvrig også være en fordel at instituttstyrer og instituttsekretær kommer under samme tak. Rombehovet for avd. 1 omfatter bl.a. ca. 8 kontorer, ett bibliotek, ett mindre seminarrom og et ekspedisjonskontor for hele instituttet. Dette tilsvarer omtrent den romplass som idag disponeres av Pedagogisk seminar. Hvis nevnte etat kunne skaffes fullverdig erstatningsplass annet sted - ville man her stå overfor en meget hensiktsmessig løsning på en del av instituttets utvidelsesbehov.

Vi har tidligere antydnet at det ikke skulle være noe i veien for at avd. 3 og 4 blir tillagt felles undervisnings- og øvelsesrom. Det er meget som taler for at avd. 4 og 11 (og evt. avd. 9) bør ligge i geografisk nærhet av disse avdelinger - siden studentene i noen grad forventes å følge undervisningen ved flere av avdelingene innen samme semester.

Skjønsmessig vil man her stå overfor et rombehov på ca. 25 kontorrom, 2 seminarrom, 7 øvelsesrom, 1-2 eksperimentalrom, 1 klasserom og 4-5 lesesaler.

En kort kommentar til det som kanskje kommer til å representere flåskehalsen i utbyggingen, nemlig tilgangen på kvalifiserte søkere til de vitenskapelige nøkkelstillingene. På enkelte felt kan det vise seg å være behov for særlige stipendieordninger slik at kandidater til professorater og dosenturer, som idag sitter i sterkt belastede praktiske stillinger eller i undervisningsstillinger, kan få bedre anledning til styrke sin kompetanse. En tenker her på en ordning som svarer til den som ble nyttet ved utbyggingen av de odontologiske og prekliniske fag, og som også av Samfunnsvitenskapskomiteen ble foreslått gjort gjeldende for utbyggingen av de juridiske fag i Bergen. Nettopp dette

siste moment gjør at en føler det som meget vesentlig at viktige forsker- og lærerstillinger blir opprettet så snart som mulig.

En vil vil slutt fremme ønsket om at Psykologisk institutt - i alle fall når det gjelder 1. avd.'s forskjellige avsnitt - må komme under felles tak i midten av 70-årene. Om dette tak bør ligge nær De prekliniske institutter eller nær de samfunnsvitenskapelige institutter, er det ikke lett å si noe om siden det er meget som trekker i begge retninger - og kanskje derfor gjør at den naturlige plass vil være et eller annet sted midt i mellom. På noe lengere sikt gjør en nemlig regning med at psykologiundervisning og eksamener i psykologiske spesialområder vil innta en vel så sentral plass innen det medisinske- som innenfor det samfunnsvitenskapelige studium.

30. november 1967

BC/KR

Bilag til Innstilling om utbygging av psykologistudiet
i Bergen.

Legale aspekter

Som nevnt i innstillingen (s. 23) er det nåværende embetsstudium i psykologi ved Universitetet i Oslo fastlagt gjennom 3 dokumenter, nemlig 1) Lov om embetseksamen i psykologi, vedtatt av Stortinget i 1955, 2) gjennom Reglement for embetseksamen i psykologi - fastsatt ved Kongelig resolusjon av 1964, og 3) gjennom Studieplan for embetseksamen i psykologi - vedtatt av Det akademiske kollegium ved Universitetet i Oslo i 1959. En nærmere gjennomgåelse av disse bestemmelser viser at loven er knyttet til Lov om Universitetet i Oslo, og at reglementet er utformet spesielt med sikte på studieopplegget ved dette universitet.

Innføring av embetseksamen i psykologi ved Universitetet i Bergen forutsetter derfor at en ny lov blir utformet og vedtatt av Stortinget, og at et nytt reglement blir fastsatt av Kongen. I tillegg til dette kreves at det blir utarbeidet en egen studieplan som blir vedtatt av Det akademiske kollegium ved Universitetet i Bergen etter tilråkning fra Rådet for Det historisk-filosofiske fakultet.

En har nedenfor fremsatt utkast til ny lov for embets-eksamen i psykologi og til nytt reglement for denne eksamen. Under utarbeidelsen av forslagene har en bygd på de eksisterende bestemmelser, men samtidig forsøkt å gjøre disse såpass fleksible at de skal kunne gi hjemmel for studieplanen i Oslo så vel som for det foreslåtte studieopplegg ved Universitetet

i Bergen. I reglementet har en innarbeidet et par paragrafer om fremgangsmåten ved opptak av nye studenter. Som nevnt i innstillingen forutsetter embetsstudiet i psykologi en viss adgangsregulering (iallefall i en overgangsperiode) og bestemte opptakskriterier. En har tillatt seg å fremme forslag til bestemmelser på dette område. Forslaget er utarbeidet i samråd med bestyreren ved Psykologisk institutt i Oslo, og en har nylig brakt i erfaring at den nedsatte "krisekomité" ved Oslo Universitet vil konkludere sin innstilling med at det snarest må innføres nye reguleringstiltak for psykologistudiet også ved dette universitet.

ooo000ooo

UTKAST

til

Lov om embetseksamen i psykologi

§ 1

Ved universitetene kan det etter Kongens bestemmelse holdes embetseksamen i psykologi.

§ 2

Embetseksamen i psykologi faller i to avdelinger. 1. avdeling omfatter studier i psykologiens grunnliggende vitenskapelige disipliner, samt tilgrensende støttedisipliner. 2. avdeling omfatter videregående spesialstudier innen avgrensede områder av psykologien. En kandidat forutsettes å ha avlagt eksamen til 1. avdeling før han begynner på 2. avdeling. Eksamen etter sistnevnte avdeling gir rett til tittelen candidatus psychologiae (cand. psychol.).

§ 3

De nærmere bestemmelser om psykologisk embetseksamen, herunder om vilkårene for å underkaste seg denne, gis ved reglement fastsatt av Kongen.

§ 4

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

ooo000ooo

UTKAST

til

Reglement for embetseksamen i psykologi

§ 1

Den som vil underkaste seg embetseksamen i psykologi må være immatrikulert ved Universitetet i Bergen eller ved Universitetet i Oslo og ha tatt forberedende prøver i filosofi. Videre må kandidaten ha bestått grunnfagseksamen i psykologi med ikke dårligere karakter enn Laudabilis.

§ 2

Kirke- og undervisningsdepartementet fastsetter, etter forslag fra Det akademiske kollegium ved de to universiteter, det antall studenter som hvert semester skal opptas til embedsstudiet i psykologi ved universitetene.

§ 3

Det antall studenter som skal opptas ved høstsemesterets begynnelse skal kunngjøres innen 1. juni samme år, og det antall som skal opptas ved vårsemesterets begynnelse - innen 1. desember foregående år. Kunngjøringene skal inneholde opplysninger om vilkårene for å søke om opptak til embedsstudiet i psykologi og angi tidsfrist for innsending av søknader. Søknadsfristen for høstsemesteret skal være 15. juni samme år og for vårsemesteret 15. desember foregående år. Søknadene skal sendes til psykologiseksjonen ved det universitet hvor søkeren ønsker å studere. Søknaden skal inneholde opplysninger om vedkommende samtidig søker opptak ved det annet universitet, og hvis så er tilfelle, ved hvilket universitet han vil foretrekke å studere.

§ 4

Melder det seg flere søkere enn det er besluttet opptatt, skjer utvelgelsen på grunnlag av søkerens karakter til grunnfagseksamen i psykologi. Hvis bare en del av en søkergruppe med samme karakter kan opptas, skjer utvelgelsen på grunnlag av søkerens karakter til forberedende prøver i filosofi. Har flere av søkerne samme karakter også til denne eksamen, skjer

utvelgelsen etter artiumskaraktet. Det er ikke anledning for universitetene til å gi opptakstilsagn til søkere. Det er på den annen side ingen begrensning for hvor mange ganger en student kan søke om opptakelse til studiet.

§ 5

Undervisningen til embetseksamen i psykologi foregår ved laboratoriekurser, forelesninger, seminar og praktisk veiledning. De nærmere bestemmelser om studium, pensum, eksamenskrav og når i studiet forskjellige deleksamener skal avlegges, fastsettes i studieplan godkjent av Det akademiske kollegium ved vedkommende universitet.

§ 6

En kandidat kan fritas for obligatoriske kurser og deleksamener hvis han kan godtgjøre at han har gjennomgått tilsvarende kurser og deleksamener ved andre universiteter eller høyskoler. Slik fritaking gis av Det akademiske kollegium etter innstilling fra det fakultet hvor psykologistudiet hører hjemme.

§ 7

Eksamen til de forskjellige avdelinger og avsnitt av embetsstudiet i psykologi holdes med faste mellomrom, som fastsettes nærmere i studieplanen. Eksamen til 1. avdeling skal bestå av minst to skriftlige og en muntlig prøve. Eksamen til 2. avdeling skal også bestå av minst 2 skriftlige og en muntlig prøve. I tillegg til de nevnte prøver skal kandidaten fremlegge til bedømmelse minst en selvvalgt vitenskapelig undersøkelse (hovedoppgave).

§ 8

Anmeldelse til avsluttende eksamen i 1. avdeling skal være bilagt med vitnemål om at kandidaten har avlagt og bestått de obligatoriske deleksamener som inngår i denne avdeling. Videre skal anmeldelse til avsluttende eksamen i 2. avdeling være bilagt med vitnemål om at kandidaten har gjennomgått på en tilfredsstillende måte det kurs- og praksisprogram som inngår i planen for denne del av studiet.

§ 9

På det endelige eksamensvitnemål angis kandidatens karakter med grad og tallverdi til 1. og 2. avdeling-eksamenene hver for seg. Kandidatens vitenskapelige arbeid teller ikke med ved fastsettelsen av karakterene til 1. og 2. avdeling, men gis egen karakter med grad og tallverdi.

På vitnemålet skal angis en hovedkarakter med grad og tallverdi hvor kandidatens prestasjoner under 1. og 2. avdeling teller likt. Videre skal tittel og karakter på kandidatens vitenskapelige arbeid angis særskilt på vitnemålet.

Det skal benyttes følgende karakterskala: 1.00-1.50 (Laudabilis praeceteris); 1.51-2.50 (Laudabilis); 2.51-3.25 (Haud illaudabilis); 3.26-4.00 (Non contemnendus). Kandidater som får dårligere karakter enn 4.00 har ikke bestått en gitt eksamen. For disse settes ingen tallverdi.

Tallverdien for hovedkarakteren føres opp på vitnemålet med to desimaler, mens de andre karakterer angis med en desimal.

§ 10

Ingen kandidat har adgang til å fremstille seg til noen del av embetseksamen i psykologi mer enn 3 ganger. Den sist oppnådde karakter blir gjeldende.

§ 11

Om en kandidat som har oppnådd hovedkarakteren Laudabilis praeceteris og samme karakter for sitt vitenskapelige arbeid, og som ikke har fremstilt seg mer enn en gang til noen prøve, gis det innberetning til Kongen.

Tillegg til innstillingen om utbyggingen
av psykologistudiet i Bergen

Notat om hovedstillingene innen 2. avdelingsstudiet i klinisk
psykologi

Ifølge innstillingen er undervisningen i klinisk psykologi tenkt å omfatte praktisk-metodisk så vel som en teoretisk-vitenskapelig opplæring. Den vitenskapelige skolering av studentene vil finne sted gjennom arbeidet med de avsluttende spesialoppgavene og ved deltagelse i spesielle forskningsseminar. Hovedansvaret for denne del av undervisningen vil bli pålagt professoren i klinisk psykologi og dosenten i klinisk nevropsykologi. Det er forutsetningen at det rundt disse to hovedstillinger blir opprettet et aktivt klinisk psykologisk forskningsmiljø. Med sikte på å utvikle et slikt miljø er det fremmet forslag om to laborantstillinger og en vitenskapelig assistent-stilling. Det er forutsatt at innehaverne av de to hovedstillinger ikke bare har forskningsmessige kvalifikasjoner, men også en omfattende klinisk erfaring og skolering slik at det vitenskapelige arbeid blir relevant for den videre utvikling av den klinisk psykologiske profesjon.

Den praktisk-metodiske opplæring av studentene vil dels foregå gjennom spesielle kurser i arbeidsmetodikk og dels gjennom individuell veiledning av studentene i deres praksis-terminer. Den metodiske undervisning vil måtte foregå innen rammen av en klinisk arbeidssituasjon. Lederne for denne undervisning vil stå overfor et dobbeltsidig ansvarsforhold. På den ene side ansvaret for at undervisningen tilfredsstillende strenger faglige krav, og på den annen side, ansvaret for at de kliniske arbeidsoppgaver blir utført på en betryggende og faglig forsvarlig måte.

kommet til at dette neppe vil være tilfelle hvis stillingene utlyses som 1. amanuensis-stillinger. Nevnte stillinger er plassert i l.kl. 22 i statens lønnsregulativ. Dette er et par hakk under det lønnsnivå som idag tilbys sjefspsykologer innen helsevesenet. Disse stillinger ligger gjerne i l.kl. 1 i sjefsregulativet, mens l.kl. 22 oppnås automatisk ^{av}/enhver psykolog som er spesialist i klinisk psykologi. Det sier seg selv at man i det foreliggende tilfelle står overfor stillinger med høyere kvalifikasjonskrav og et videre ansvarsområde enn det som gjelder for vanlige kliniske psykologstillinger.

I lys av disse forhold vil en foreslå at de to 1. amanuensis-stillinger blir erstattet med to avdelingsleder-stillinger lønnet etter kl. 1 i sjefsregulativet. Man oppnår med dette flere fordeler:

1. Lederstillingene for den praktisk/metodiske opplæring kommer lønnsmessig på linje med kliniske sjefspsykologstillinger innen helsevesenet.

De nevnte stillinger kommer et hakk over den lønsplassering som automatisk oppnås av godkjente spesialister i klinisk psykologi - noe som er naturlig i lys av ^{at}/stillingene forutsetter kvalifikasjoner som går utover en spesialistgodkjenning.

2. Førsteamanuensis-stillinger ved universiteter og høyskoler blir for øyeblikket i det vesentlige besatt gjennom personlige opprykk basert på vitenskapelige fortjenester. Den foreslåtte ordning vil legge forholdene til rette for tilsvarende opprykk for psykologer med spesialistgodkjenning i klinisk psykologi (heri inngår bl.a. kravet til et selvstendig vitenskapelig arbeid). Rent konkret betyr dette at de foreslåtte amanuensis I

tillingene i klinisk psykologi får de samme opprykksmuligheter som andre kliniske/psykolog-stillinger innen statlige- og fylkeskommunale institusjoner, og at man dermed kommer på linje med den lønnsplassering som er tilstede innenfor helsevesenet generelt.

Det foreligger allerede innen statens regulativ en lønnsnormering av avdelingsledere for praktiske fag innen videregående utdanning, og denne er tilordnet sjefsregulativet klasse 1. En sikter her^{bl.a.} til de nyutlyste avdelingsledere ved Norges idrettshøgskole. Det heter i utlysningen at søkerne må ha omfattende erfaring på skolens praktiske fagområder og interesse for en videre utvikling av innhold og metoder. Det heter ellers at avdelingslederne sammen med professorne i de teoretiske fag skal være ansvarlig for det faglige innhold i undervisningen, at de på sine felt skal ha ansvaret for utarbeiding og videreutvikling av undervisningsplaner, at de skal ha tilsyn med opplæringen og ta del i eksamensarbeidet, og endelig, at de skal undervise i inntil 10 timer pr. uke. Det er en påfallende parallell mellom disse oppgaver og de som er tenkt pålagt avdelingslederne innen det klinisk psykologiske studium. Det synes derfor rimelig at man gjør bruk av felles stillingsbetegnelse og en felles lønsmessig plassering.

Som nevnt i innstillingen (om utbyggingen av psykologistudiet i Bergen) gjør man også ved København Universitet bruk av betegnelsen avdelingsledere for den stillingskategori vi her står overfor. Det er interessant å merke seg at^{en} avdelingsleder i Danmark er plassert 1.kl. 25 - dvs. 2 l.kl. lavere enn en dansk professor og tilsvarende den laveste klasse innen det danske sjefsregulativ. Begynnerlønnen for denne klasse - basert på statstjenestemannsvilkår - er D.kr. ca. 52.000 og topplønnen D.kr. ca. 60.000, og basert på

overenskomstvilkår henholdsvis D.kr. ca. 60.000 og D.kr. ca. 65.000. Under lønnplasseringen av den nevnte stillingskategori ble det også i Danmark lagt spesiell vekt på å oppnå en nivålikhet med sjefpsykologstillinger innen medisinske institusjoner. Det skal her forøvrig i parentes bemerkes at det for øyeblikket er igang forhandlinger i Danmark om å heve disse stillingene lønnsmessig opp på nivå med assisterende overlege-stillinger. Når en har lagt såpass stor vekt på å beskrive forholdene i Danmark har dette sin årsak i at det er et åpent arbeidsmarked for psykologer i Norden, og at det i den senere tid har gjort seg gjeldende en hvis tendens blant norske psykologer til å søke seg arbeid i utlandet (en av de tre avdelingsledere ved Institutt for klinisk psykologi i København er utdannet i Norge, og det er en viss mulighet for at også en av de to resterende stillinger vil bli besatt med en nordmann). Men en anser det også som et viktig poeng at stillingsstrukturen innen psykologistudiet blir jevnførbar med den man finner ved utenlandske institusjoner som det er nærliggende å trekke sammenligninger med. Ved innføringen av avdelingslederstillinger innen det klinisk psykologiske studium i Bergen oppnås derfor ikke bare en sidestilling med andre videregående fagstudier i Norge, men også med et nokså identisk studieopplegg ved København universitet.

Av de fremførte argumenter for å heve lederstillingene innen den kliniske undervisning, er det hensynet til å få kompetente og kvalifiserte søkere som må tillegges størst vekt. Grunnen til at dette ikke ble nærmere utdypet og presistert i innstillingen skyldes at undertegnede ikke hadde den fulle oversikt over lønns-

strukturen hverken blant norske eller danske kliniske psykologer. Herværende notat er ment som et supplement til innstillingen og er skrevet med henblikk på å få korrigert denne på et par vesentlige punkter.

Som bilag følger dokumentasjon om lønns plasseringer til noen av de stillingskategorier som er behandlet i notatet.

Bergen, 19. desember 1967

Bjørn Christiansen
(sign.)

Vedlegg 1

nr. 11, November 1967

PSYKOLOGEN

Norsk Psykologforenings medlemsblad

AMANUENSER

Ved Københavns universitet, institut for klinisk psykologi, vil der være 2 stillinger at besætte som amanuenser.

De pågældendes arbejdsområder vil omfatte såvel forskning som undervisning.

Aflønningen sker efter gældende overenskomst.

Ansøgninger stiles og indsendes til universitetets rektor, Frue Plads, K., inden den 10. november 1967.

AFDELINGSLEDER

Ved Københavns universitet, institut for klinisk psykologi, vil der være at besætte 1 stilling som afdelingsleder.

Den, der ansættes i stillingen, skal i samarbejde med institutets bestyrer varetage den daglige ledelse af børnepsykologisk klinik. Stillingen aflønnes efter 25. lønningsklasse eller efter gældende overenskomst.

Ansøgninger stiles til kongen og indsendes til universitetets rektor, Frue Plads, København K., inden den 10. november 1967.

AFDELINGSLEDER

Ved Københavns universitet, institut for klinisk psykologi, vil der være at besætte 1 unormeret stilling som afdelingsleder.

Den, der ansættes i stillingen, skal i samarbejde med institutets bestyrer varetage opbygning og daglig ledelse af en nyoprettet voksenpsykologisk klinik.

Stillingen aflønnes efter 25. lønningsklasse eller efter gældende overenskomst.

Ansøgninger stiles til kongen og indsendes til universitetets rektor, Frue Plads, Københavns K., inden den 10. november 1967.

Vedlegg 2

NORSK LYSINGSBLAD nr. 286. Fredag 8. desember 1967.

**LEDIGE EMBETER OG
BESTILLINGER
STATSSTILLINGER**

**Avdelingsledere for praktiske fag ved
Norges idrettshøgskole.**

To avdelingsledere for praktiske fag ved Norges idrettshøgskole skal tilsettes snarest etter 1. januar 1968. Det skal være en kvinnelig og en mannlig avdelingsleder.

Avdelingslederne skal sammen med professorene i de teoretiske fag være ansvarlige for det faglige innhold i undervisningen ved høgskolen. På sine felt skal de ha ansvar for utførelse og videreutvikling av undervisningsplaner. De skal ha tilsyn med opplæringen, undervise inntil 10 timer pr. uke og ta del i eksamensarbeidet.

Søkerne må ha omfattende erfaring i undervisnings- og idrettsarbeid på skolen, praktiske fagområder og interesse for en videre utvikling av innhold og metoder.

Stillingene vil bli lønnet i sjefsregulativets klasse 1, brutto årslønn kr. 54 630,00 med fradrag av kr. 1008,00 til innskott i Statens pensjonskasse.

De som blir tilsatt må rette seg etter den instruks som gjelder til enhver tid for stillingen og uten erstatning finne seg i de endringer som måtte bli truffet med hensyn til fagkretsen, pensjonsordning og aldersgrense.

Søknaden stiles til Kongen og sendes innen 27. desember 1967 til Kirke- og undervisningsdepartementet, Oslo-dep. (62,40-104)

PSYKOLOGEN

Norsk Psykologforenings medlemsblad

SJELPSYKOLOG

Ved Barnevernklinikken i Akershus skal tilsettes sjelpsykolog i nyopprettet stilling. Stillingen er plassert i sjetsreg. kl. 1, kr. 52.000,-. Pensjonsordning 2 %. Barnevernklinikken vil være behjelpelig med å skaffe bolig. Foruten daglig klinisk arbeid vil stillingen bli tillagt ansvar for undervisning og administrative oppgaver. Det vil bli utarbeidet instruks for stillingen. Søkere må være meget godt kvalifisert i klinisk barne- og ungdomspsykiatri. Nærmere opplysninger kan fås ved henvendelse til Barnevernklinikken. Søknad sendes overlegen ved Barnevernklinikken i Akershus, Nørbyhagen p. å. innen 31. mai d. å.

Vedlegg 14

4. Årgang

Nr. 12 Desember 1967

PSYKOLOGEN

Norsk Psykologforenings medlemsblad

PSYKOLOG — SANDERUD SYKEHUS

Ved Sanderud sykehus (Hedmark fylkes psykiatriske sykehus) vil det fra våren 1968 bli søkt opprettet en midlertidig psykiatrisk klinikk på 36 senger.

Den psykiatriske klinikk vil senere bli permanent, men stedsplasseringen er ennå ikke endelig avgjort. Planene for den psykiatriske klinikk er godkjent av Helsedirektoratet.

Ved klinikken er stilling ledig som psykolog for tiltredelse i mars n. å. Stillingen er plassert i Lkl. 17 - 22 etter kvalifikasjoner.

Stillingen vil bli søkt innlemmet i pensjonsordning. En vil være behjelpelig med å skaffe bolig.

ARBEIDSPSYKOLOG

Ved Arbeidspsykologisk kontor i Skien er det ledig en stilling som arbeidspsykolog.

For stillingen kreves embetseksamen i psykologi.

Stillingen er lønnet med brutto kr. 24 940,— - 30 200,—, kr. 28 870,— - 33 310,—, kr. 33 340,— - 40 130,— eller kr. 40 130,— - 42 700,— pr. år etter kvalifikasjoner.

Søkere med spesialistgodkjenning lønnes med brutto kr. 45 520,— / 48 330,— pr. år.

Stillingen er plassert i Lkl. 17 - 22 etter kvalifikasjoner.

PSYKOLOGSTILLING I FENGSELSVESENET

Stillingen som psykolog ved Det fengslet er ledig. Stillingen lønnes etter lønnsklasse 14 - 17 - 19 - 20 etter kvalifikasjoner og i klasse 22 for godkjent spesialist.

Grunnlønnen i lønnsklasse 14 er kr. 24 940 pr. år. Lønnen stiger

Notat om utbyggingen av sansepsykologisk laboratorium.

Sensorisk psykologi eller sansepsykologi utgjør et spesialområde på grensen mellom fysiologisk psykologi på den ene side og kognitiv psykologi på den annen. Det er et område som utgjorde hjørnesteinen i arbeidet ved de første psykologiske forskningslaboratorier i forrige århundre, men persepsjonspsykologien og psykofysikken inntar også idag en sentral stilling innen den teoretiske psykologi. I de senere tiår har dette forskningsfelt også gitt flere praktiske anvendelsesmuligheter. Dette gjelder f. eks. konsulentoppdrag for industri og markedsføringskontorer, for opinionskampanjer lik den man var vitne til ved innføringen av høyretrafikk i Sverige sist sommer, og for spesialundersøkelser og diagnostikk i forbindelse med syns- og hørselsforstyrrelser innen medisinske institusjoner. I de skandinaviske land finner man dette område særlig utviklet i Sverige. Dette gjelder både grunnforskning og anvendt forskning.

Ifølge innstillingen om utbyggingen av psykologistudiet i Bergen er undervisningen i sansepsykologi planlagt som et ledd av laboratoriekurset i fysiologisk psykologi (kfr. innstillingen s. 57) men det er ikke fremmet spesielle ønskemål hverken når det gjelder lærerkrefter eller laboratorieressurser på området. Det er grunn til å gjøre oppmerksom på at innstillingen på dette punkt er ufullstendig og at det i det lange løp utvilsomt vil dukke opp påtrengende behov for et eget sansepsykologisk laboratorium. Når dette er blitt utelatt har det dels sin grunn i at man innen de nærmeste år ikke hadde gjort regning med å få kvalifiserte søkere til en hovedstilling ved et slikt laboratorium. Denne situasjon er nå forandret idet man allerede i inneværende semester har

håp om å få tilknyttet instituttet (via universitetsstipend) en yngre og meget lovende norsk forsker som har sansingspsykologi som spesialitet. En har grunn til å anta at vedkommende over noen år vil kunne bygge opp et forskningsmiljø av internasjonal standard på det omtalte felt ved Universitetet i Bergen. Med dette som bakgrunn vil en fremme forslag om at et sansepsykologisk laboratorium bør inngå som et ledd i første utbyggingsfase av psykologistudiet. Etableringen av et slikt laboratorium vil i noen grad kunne lette undervisningsbyrden for den påtænkte lærerstab innen fysiologisk psykologi, og vil dermed også lette samarbeidet med Fysiologisk institutt.

Et sansepsykologisk laboratorium bør stå under ledelse av en dosent, og dessuten ha som stab en amanuensis og en vitenskapelig assistentstilling. Utstyrbehovet for oppbygging av laboratoriet vil, etter innhentede opplysninger, beløpe seg til kr. 100.000,-. En tør be om at disse stillings- og utstyrbehov blir innarbeidet i den foraliggende fremdriftsplan for utbyggingen av psykologistudiet. En vil anse det som ønskelig at hovedstillingen blir utlyst om 3 til 4 år, og at de to øvrige vitenskapelige stillinger blir opprettet kort tid etter at hovedstillingen er besatt. Når det gjelder utstyrbehovet vil en fremme ønske om at det blir budsjettet med kr. 20.000,- pr. år i den kommende 5 års periode.

Rombehovet vil i første rekke omfatte et mørkerom på ca. 12 m², et eksperimentallrom på ca. 20 m², et mindre rom for oppbevaring av utstyr, samt kontorrom til 3 forskere, plus evt. et stipendiatrom eller arbeidsrom for hovedfasstudenter. En forutsetter at kursundervisningen i sansepsykologi vil bli konsentrert innenfor en relativt kort tidsperiode av 1. avd. 1. avsnitt av embetsstudiet og at den kan innpasses i de

- 3 -

seminar- og øvelsesrom som er planlagt for instituttets
øvrige virksomhet.

Bergen, 25. januar 1967.

Bjørn Christiansen

styrer v/ Psykologisk institutt